

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

**Diplomsko delo
visokošolskega programa**

HUMANITARNO PRAVO

Tanja Blatnik

Ljubljana, september 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
visokošolskega programa

HUMANITARNO PRAVO

Kandidatka: Tanja Blatnik
Številka indeksa: 31104

Mentor: mag. Slavko Debelak

Ljubljana, september 2009

POVZETEK

Humanitarno pravo je eden izmed najstarejših delov mednarodnega prava. Definiral ga je Mednarodni odbor Rdečega križa. Zajema razmerja med vojskujočimi se stranmi v oboroženemu spopadu. V širšem pomenu zajema tudi pravno opredelitev odnosov med vojskujočimi se nevtralnimi državami.

Zaradi spopadov so nastajali humanitarni problemi, ki so jih poskušali reševati s pomočjo humanitarnega prava. Kljub vsem prizadevanjem proti vojnem je teh še vedno veliko, bodisi da gre za politične pritiske bodisi za oborožene spopade meddržavnega ali notranjega značaja. Nenehno prihaja do napadov na svobodo, neodvisnost, enakopravnost narodov in držav ali napadov na temeljne pravice ljudi.

Vsako kršenje človekovih pravic in temeljnih svoboščin je kaznivo. Osebe, ki se same ne morejo braniti in so najmanj zavarovane ter najbolj ogrožene, potrebujejo zaščito. V svoji diplomski nalogi prikazujem, do kakšnih zlorab prihaja v takšnih spopadih in kako so žrtve vojn pri tem zaščitene.

Pri humanitarnem pravu so zelo pomembna tudi splošna načela mednarodnega humanitarnega prava, ki jih je treba upoštevati.

Največji poudarek v diplomski nalogi namenjam humanitarnim organizacijam, humanitarnim akcijam in ljudem, ki skušajo zmanjšati število humanitarnih problemov doma in po svetu s svojo dobrodelnostjo.

Ključne besede: humanitarno pravo, mednarodno humanitarno pravo, ženevske konvencije, pravo človekovih pravic, Mednarodni odbor Rdečega križa, humanitarne organizacije, genocid, izginotje, kriza, človekove pravice, temeljne svoboščine, temeljna načela.

SUMMARY

Humanitarian law is one of the oldest parts of international law. It was defined by the International Committee of the Red Cross and covers the relationship between the warring parties in an armed conflict. In a broader sense it also includes the legal definition of the relations between the neutral warring countries.

Due to the conflict many humanitarian problems were created and they tried to resolve them with the help of humanitarian law. Despite all efforts against wars there are still many in the form of either political pressures or armed conflict of international or internal nature. There are constant attacks on the freedom, independence, equality of nations and countries, or attacks on the fundamental rights of people present today.

Any violation of human rights and fundamental freedoms is punishable. Individuals who are unable to defend themselves and are the least protected and most vulnerable ones need protection. In my thesis I describe what kinds of abuse are practised in such conflicts and how the victims of war are protected.

In the case of humanitarian law the general principles of international humanitarian law are very important and they have to be taken into account.

In my thesis I have emphasised the importance of humanitarian organizations, humanitarian actions, and the people who try to reduce the number of humanitarian problems at home and around the world with their charitable work.

Keywords: humanitarian law, international humanitarian law, Geneva Conventions, Human Rights Law, International Committee of the Red Cross, humanitarian organizations, genocide, disappearance, crisis, human rights, fundamental freedoms, basic principles.

KAZALO

POVZETEK.....	ii
SUMMARY.....	iii
1 UVOD	1
1.1 IZHODIŠČE DIPLOMSKEGA DELA	1
1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE	1
1.3 METODE DELA	2
2 HUMANITARNO (ŽENEVSKO) PRAVO.....	3
2.1 ZGODOVINSKI RAZVOJ HUMANITARNEGA PRAVA.....	4
2.1.1 Haaško pravo (vojno pravo).....	4
2.1.2 Ženevsko pravo (humanitarno pravo)	5
2.2 ŽENEVSKE KONVENCIJE.....	6
2.3 UPORABA ŽENEVSKIH KONVENCIJ	7
2.4 ZAŠČITA VOJNIH ŽRTEV PO ŽENEVSKIH KONVENCIJAH.....	9
3 MEDNARODNO HUMANITARNO PRAVO in PRAVO ČLOVEKOVIH PRAVIC	10
3.1 SPLOŠNA NAČELA MEDNARODNEGA HUMANITARNEGA PRAVA.....	11
3.2 ZLORABE MEDNARODNEGA HUMANITARNEGA PRAVA.....	12
3.2.1 Nasilje	13
3.2.2 Izginotje.....	17
3.2.3 Genocid.....	17
4 ČLOVEKOVE PRAVICE.....	19
4.1 NASTANEK ČLOVEKOVIH PRAVIC.....	19
4.2 NARAVA IN POMEN ČLOVEKOVIH PRAVIC	20
4.3 PRAVO ČLOVEKOVIH PRAVIC.....	21
4.2.1 Načelo enakosti in nediskriminacije	22
4.2.2 Omejitev človekovih pravic.....	23
4.2.3 OZN in varstvo človekovih pravic	25
4.2.4 Mednarodnopravni dokumenti s področja človekovih pravic	26
5 HUMANITARNE ORGANIZACIJE.....	30
5.1 RDEČI KRIŽ	30
5.1.1 Nastanek Rdečega križa	30
5.1.2 Mednarodni odbor Rdečega križa	31
5.1.3 Načela mednarodnega Rdečega križa.....	33
5.2 UNICEF.....	34
5.2.1 Nastanek Unicefa	34
5.2.2 Principi in metode delovanja	35
5.2.3 Slovenski odbor za Unicef.....	35
5.2.4 Unicef po svetu.....	36

5.3 KARITAS V SLOVENIJI IN PO SVETU	37
5.4 ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE.....	38
5.5 ŽENSKA SVETOVALNICA	39
5.6 HUMANITARNO DRUŠTVO SLOVENIJE.....	40
5.7 AMNESTY INTERTNATIONAL SLOVENIJE	41
6 HUMANITARNA POMOČ	43
6.1 ČLANKI.....	43
6.1.1 Aktualni dogodki po svetu	43
6.1.2 Aktualni dogodki po Sloveniji	46
6.1.3 Območno združenje Rdečega križa Kočevje	47
6.2 OSEBNA POMOČ.....	50
7 ZAKLJUČEK.....	51
LITERATURA IN VIRI.....	53
SEZNAM SLIK.....	55
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV	57
IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA.....	58

1 UVOD

1.1 IZHODIŠČE DIPLOMSKEGA DELA

Beseda humanitarnost izvira iz latinskega prislova humanitaren, kar pomeni vredno delovanje, dobrotelost, človeškost, prijaznost, milino itd. Ko govorimo torej o humanitarnem pravu, velja poudariti, da gre za neko človeško ravnanje.

Humanitarno pravo je samo po sebi zelo obsežno. Pomembno je omeniti tudi mednarodno humanitarno pravo, pravo človekovih pravic in humanitarne organizacije. Ključna beseda vseh teh je ravno humanitarnost. Humanitaren je tisti, kdor nudi pomoč. Pomoč, ki jo lahko ponudimo, pa je lahko zelo različna. Pri nas in po svetu je veliko ljudi, ki potrebujejo pomoč. Nehumanih ravnanj je čedalje več in ravno s stvarmi, ki so povezane s humanitarnostjo, krivulja s socialno šibkejšimi počasi pada, čeprav je še vedno veliko ljudi potrebnih pomoči.

Menim, da smo premalo ozaveščeni o stvareh, ki se dogajajo okoli nas, in včasih nismo pozorni nanje. V diplomski nalogi želim pokazati, da tudi če problem obstaja, se vedno najde kdo, ki nam pomaga. Ker mnogi dvomijo o delu humanitarnih organizacij, bom navedla primere, ki dokazujejo, da se stanje šibkejših lahko tudi izboljša.

1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

S svojo diplomsko nalogo želim predstaviti humanitarno pravo, kamor sodita tudi mednarodno humanitarno pravo in pravo človekovih pravic. Vsak posameznik ima pravico do pomoči in nikomur ta pravica ne bi smela biti odvzeta.

Zanimajo me tudi humanitarne organizacije, predvsem njihovo delo, s katerim poizkušajo pomagati šibkejšim. V svetu in tudi pri nas je toliko ljudi, ki so potrebni naše pomoči, ravno zaradi takšnih organizacij pa je njihovo življenje lahko lažje. Ljudem lahko pomagamo na različne načine, vendar se bom pri pisanju osredotočila na večje organizacije, kot so Rdeči križ, Karitas in Unicef, omenila pa bom tudi druge pomembne organizacije. Dvomi, ki se pojavljajo ob dobrotelosti organizacij, so še vedno prisotni pri mnogih ljudeh. Tudi sama včasih malce podvomim, vendar pa verjamem, da humanitarne organizacije obstajajo zato, da delujejo človeško in pomagajo ljudem.

Gre za problem, ki je prisoten že dolgo in se nahaja povsod. Ker obravnavam ta problem, bom zelo pozorna na članke o humanitarnosti in v svoji diplomski bom opisala primere stanja po svetu in v Sloveniji.

Moj cilj je torej predstaviti humanitarno pravo. Iz njega pa izhaja problem, ki zadeva vse nas. Želim poizvedeti, kaj vse se dogaja po svetu in pri nas, in če organizacije res vlagajo maksimalen trud, da bi pomagale.

Humanitarno pravo želim predstaviti tako, da ga bodo ljudje bolje razumeli in da bodo vedeli, da gre tu za nekaj dobrega in človeškega. Humanitarno pravo je samo po sebi obsežno. Vendar pri pojmu humanitarnost niso dovolj pravice in zakoni. Tu je treba delovati človeško in spoštovati, kar je zapisano.

1.3 METODE DE LA

O humanitarnem pravu sem temeljito začela razmišljati šele zdaj, ko sem se odločila, da ga bom predstavila v diplomski nalogi. Prej nisem bila toliko pozorna na probleme, ki se nahajajo okrog nas in po svetu. Zdaj pa, ko pripravljam diplomsko nalogo o tej temi, z zanimanjem prebiram različno literaturo in ugotavljam, v kolikšni meri so ljudje potrebni pomoči.

Z diplomsko nalogo želim tako druge kot tudi samo sebe natančneje seznaniti s humanitarnim pravom in pojmom humanitarnost. Sedaj sem zelo pozorna na to, kaj se dogaja okoli mene, in iščem informacije tako v knjigah kot tudi na internetu. Prav tako sem bolj pozorna na članke v revijah, kjer je vedno več govora o humanitarnosti in pomoči socialno šibkejšim.

Na začetku bom predstavila, kaj humanitarno pravo sploh obsega, kasneje pa se bom osredotočila predvsem na pojem humanitarnost. Zanimajo me predvsem najpomembnejše humanitarne organizacije, ki delujejo pri nas, npr. Rdeči križ in Slovenski Karitas, seveda pa tudi različne organizacije po svetu. Organizacij, ki pomagajo ljudem, je res veliko. O nekaterih nameravam poizvedeti nekoliko več in jih podrobno predstaviti, ostalim pa bom namenila nekoliko manj pozornosti.

2 HUMANITARNO (ŽENEVSKO) PRAVO

Humanitarno ali vojno pravo je eden izmed najstarejših delov mednarodnega prava. Le-tega pa lahko zgodovinsko razdelimo na tri dele, in sicer haaško pravo, ženevsko in new-yorško pravo. Haaško pravo ureja metode in sredstva vojskovanja, ženevsko pravo ureja zaščito žrtev vojn, new-yorško pravo pa ureja omejevanja oboroževanja in poskuse razorožitve, kolektivno varstvo in krepitev zaupanja med državami ter probleme v zvezi z odgovornostjo in sankcioniranjem kršitev vojnega prava. Poglavitna naloga humanitarnega prava je torej zaščita žrtev vojne.

Humanitarno pravo, ki je nadomestilo izraz vojno pravo, je torej del mednarodnega prava in določb mednarodnih pogodb, ki urejajo razmerja med mednarodnimi subjekti v času vojn in v zvezi z njo. Zajema torej razmerja med vojskujočimi se stranmi v oboroženem spopadu, ravnanje in položaj bojevnikov, omejitve in prepovedi uporabe nekaterih orožij, varstvo posebej zaščitene osebe in objektov v oboroženih spopadih ter žrtve oboroženih spopadov. V širšem pomenu zajema tudi pravno opredelitev odnosov med vojskujočimi se nevtralnimi državami.

Viri humanitarnega prava so:

- Ženevska konvencija o izboljšanju usode ranjenih in bolnih pripadnikov oboroženih sil na bojišču;
- Ženevska konvencija o izboljšanju usode ranjenih in bolnih pripadnikov oboroženih sil na morju;
- Ženevska konvencija o ravnanju z vojnimi ujetniki;
- Ženevska konvencija o zaščiti civilnih oseb v času vojne;
- Dodatni protokol k ženevski konvenciji z dne 12. avgusta 1949 o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov (protokol I) ;
- Dodatni protokol k ženevskim konvencijam z dne 12. avgusta 1949 o zaščiti žrtev ne mednarodnih oboroženih spopadov (Protokol II).

Norme mednarodnega humanitarnega prava iz navedenih konvencij so postale del občega mednarodnega običajnega prava, kar pomeni, da veljajo za vse države in ne samo za pogodbenice ženevskih konvencij o humanitarnem pravu.

Mednarodno običajno humanitarno pravo vpliva na urejanje notranjih spopadov na dva načina:

1. Mnoge določbe, ki štejejo za del mednarodnega običajnega prava, so obvezujoče za vse strani v spopadu ne glede na to, ali je relevantna pogodba ratificirana ali ne.
2. Mnogo pravil, ki štejejo za del mednarodnega običajnega prava, gre preko okvira iz drugega dodatnega protokola (povzemajo npr. vsebino pravil iz prvega dodatnega protokola) ter tako zapolni pomembne praznine v regulaciji notranjih oboroženih spopadov.

Mednarodno humanitarno pravo pa lahko definiramo tudi kot vejo mednarodnega prava, ki omejuje uporabo sile v oboroženih spopadih, s tem da:

- prizanesse vsem, ki ne sodelujejo oz. ne sodelujejo več v sovražnostih,
- omejuje nasilje do stopnje, ki je še potrebna, da se doseže cilj spopada, ki je samo oslabiti vojaški potencial nasprotnika.

Mednarodno humanitarno pravo se je razvilo v času, v katerem je bila uporaba sile zakonita, ko vojskovanje med državami ni bilo prepovedano in ko so le-te imele pravico vojskovati se (*ius ad bellum*). Danes je uporaba sile prepovedana s peremptorno normo mednarodnega prava, kar pomeni, da se je *ius ad bellum* spremenil v *ius contra bellum*. Kljub izraženi prepovedi pa so dovoljene izjeme v primeru individualne ali kolektivne samoobrambe, ukrepov varnostnega sveta ZN za ohranitev ali vzpostavitev mednarodnega miru in varnosti ter v primerih uveljavljanja pravice do narodove samoodločbe. V primeru mednarodnega oboroženega spopada pa, glede na napisano, vsaj ena stran krši mednarodno pravo zaradi uporabe sile, ne da bi se pri tem ozirala na mednarodno humanitarno pravo (*ius in bello*). Oborožen spopad se lahko odvija tudi znotraj države (notranji oborožen spopad ali državljanska vojna), vendar ker gre tu za notranjo zadevo države, splošna prepoved vojne ne pokriva omenjenih situacij.

Mednarodno humanitarno pravo (*ius in bello*) samo po sebi ne prepoveduje vojne in molči o tem, ali se država lahko zateče k uporabi sile. Vojne oz. oboroženega spopada se loti z drugačnega zornega kota. Pomembna so le dejstva in ne razlogi, zaradi katerih je prišlo do bojevanja. Pravila so enaka za obe strani, tako za tisto, ki se je zatekla k uporabi sile, kot za tisto, ki se ni. Pravila mednarodnega humanitarnega prava morajo biti spoštovana in interpretirana neodvisno od kateregakoli argumenta *ius ad bellum* in morajo biti popolnoma ločena od njega. (Žokalj, 2006, str.3-4)

2.1 ZGODOVINSKI RAZVOJ HUMANITARNEGA PRAVA

Humanitarno pravo danes lahko razdelimo na tri dele, in sicer: haaško, ženevsko in new-yorško pravo. Zaradi časovnega sosledja in zgodovinske teže bom omenila le prvo in drugo, ki imata večjo vrednost.

2.1.1 Haaško pravo (vojno pravo)

Haaško pravo je veja humanitarnega prava, ki ureja predvsem metode in sredstva bojevanja. Osredotoča pa se na vodenje vojaških operacij. Ni se pričelo razvijati v Haagu, temveč v Washingtonu in St. Petersburgu. Pokriva recipročne pravice in dolžnosti bojevnikov. Določa torej pravice in dolžnosti bojujočih se strani pri izvajanju vojaških operacij ter omejuje sredstva za povzročanje škode nasprotniku.

Leta 1863 je bil v Washingtonu sprejet Lieberjev kodeks, uradno imenovan Navodila za vodenje kopenskih vojsk ZDA. Tu so bila zapisana natančna pravila glede načina bojevanja, ravnanja s civilisti, vojnimi ujetniki, ranjenimi itd. Čeprav dokument ni nikoli dobil veljave kot obvezni akt mednarodnega humanitarnega prava, pa je s svojim pristopom pomembno vplival na kasnejše poskuse oblikovanja takih pravil. Santpeterburška deklaracija iz leta 1868 predstavlja tak prvi dokument, ki ga je podpisalo 17 pomembnih evropskih držav, z izjemo Prusije. V tej deklaraciji so se podpisnice odpovedale uporabi projektilov, lažjih od 400 gramov, in to tako eksplozivnih kot polnjenih z vnetljivimi ali zažigalnimi snovmi.

Z vidika razvoja vojnega prava je pomembna izjava, da mora napredek civilizacije imeti za posledico ublažitev vojne nesreče. Edini legitimni cilj vojne, ki ga države zasledujejo v vojni, je oslabitev vojaških sil sovražnika. Šlo naj bi za izločitev čim večjega števila ljudi iz boja. Tovrstna prizadevanja pa se kažejo v naslednjem koraku, in sicer v sklicu meddržavne konference v Bruslju leta 1874, kjer naj bi izoblikovali zakonik vojnega prava. S tem naloga ni bila končana, vendar pa so bili njeni sklepi pomemben vir za kasnejše dokumente.

Razvoj nas na koncu pripelje do haaških konvencij, ki so bile sestavljene na dveh zaporednih mednarodnih mirovnih konferencah v Haagu, leta 1899 in leta 1907.

Sprejete so bile konvencije, ki jih lahko razvrstimo v tri skupine, in sicer :

1. Prva skupina je namenjena izogibanju vojne oz. določa stroge pogoje za njen začetek. Danes je ta skupina zastarela, saj je nastala v času, ko se zatekanje k vojni še ni štelo za nezakonito.
2. Druga skupina zajema konvencije, ki izrecno varujejo vojne žrtve. Vojne žrtve so bile obširneje in podrobneje zajete z ženevskimi konvencijami, ki so nadomestile precej zastarele haaške konvencije.
3. Tretja skupina konvencij pa zajema nekaj osnovnih pravil o vodenju vojne. Glavna pravila, ki so danes za nas najpomembnejša, so vsebovana v Konvenciji o zakonih in običajih vojne na kopnem. Sprejeta je bila leta 1899 in spremenjena leta 1907. Pomemben pa je tudi Pravilnik o zakonih in običajih vojne na kopnem. Ta določa nekatera najpomembnejša načela oz. določila vojnega prava. (*Žokalj, 2006, str. 10*)

2.1.2 Ženevsko pravo (humanitarno pravo)

Ženevsko pravo je namenjeno varovanju žrtev oboroženih spopadov, t.i. pripadnikov sestave oboroženih sil zunaj akcije, ranjencev, bolnikov, brodolomcev, vojnih ujetnikov, civilistov ter na splošno oseb, ki ne sodelujejo v bojevanju. Nanaša se predvsem na zaščito vojaškega osebja, ki je zunaj boja, tako kot so npr. zaporniki, ranjenci in civilni bojovníki. Sprejeto je bilo z Ženevsko konvencijo leta 1864 in temelji na splošnih načelih človečnosti.

Danes govorimo o mednarodnem pravu oboroženih spopadov, ki vključujejo tako mednarodno humanitarno pravo (ženevsko pravo) kot tudi mednarodno vojno pravo (haaško pravo). Njunu preveč strogo ločevanje je pogosto nesmiselno. Namesto njega je na podlagi mednarodnopravnega statusa Mednarodne listine človekovih pravic (vključuje tudi Splošno deklaracijo iz leta 1948) bolj smiselno govoriti o temeljnih človekovih pravicah, ki ostajajo v veljavi tako v miru kot tudi v oboroženih spopadih, izrednih stanjih itd.

Ti dve veji mednarodnega prava torej nista povsem ločeni. Tudi nekatera določila haaškega prava učinkujejo tako, da ščitijo žrtve spopadov, nekatera določila ženevskega prava pa omejujejo delovanje strani v spopadu. S sprejemom dopolnilnih protokolov iz leta 1977, ki povezujeta obe veji humanitarnega prava, je to razlikovanje ohranilo zgolj zgodovinsko in didaktično vrednost. Izraze mednarodno humanitarno pravo, pravo oboroženih spopadov in vojno pravo lahko štejemo za enakovredne.

2.2 ŽENEVSKE KONVENCIJE

Pred 125 leti, natanko 22. avgusta 1864, so se zbrali v Ženevi predstavniki dvanajstih evropskih držav in podpisali prvo ženevsko konvencijo o zaščiti bolnih in ranjenih vojakov ne glede na narodnost. Brez organizacije Rdečega križa ne bi bilo ženevskih konvencij in tudi ne tako naglega razvoja mednarodnega humanitarnega prava.

Ženevske konvencije so mednarodni dogovori o varstvu vojnih žrtev. So ena od oblik boja za mir oz. boja proti vojni. Neposredno sicer ne prepovedujejo vojne, posredno pa za zahtevami po spoštovanju osnovnih pravic v vojni delujejo proti njej. V pravnem jeziku izražajo nekaj enostavnih in globoko humanitarnih načel o varstvu, pomoči in človeškem ravnanju s tistimi osebami, ki se same ne morejo braniti, pa so najmanj zavarovane, najbolj ogrožene in v položaju, ko jim je mednarodno varstvo najbolj potrebno. (*Dolenc, 1989, str. 5*)

Leta 1949 so bile ženevske konvencije zadnjič pregledane in dopolnjene, sprejeta pa je bila tudi četrta ženevska konvencija.

Danes poznamo tako štiri ženevske konvencije:

- I. Konvencija o izboljšanju usode ranjencev in bolnikov oboroženih sil v vojni;
- II. Konvencija o izboljšanju usode ranjencev, bolnikov in brodolomcev oboroženih sil na morju;
- III. Konvencija o ravnanju z vojnimi ujetniki;
- IV. Konvencija o zaščiti civilnih oseb v vojni.

12. avgusta 1949 pa sta nastala tudi dodatna protokola, in sicer:

- Dodatni protokol k ženevski konvenciji o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov (Protokol I) ;
- Dodatni protokol k ženevskim konvencijam o zaščiti žrtev nemednarodnih oboroženih spopadov (Protokol II). (*Žnidaršič, 1988, str. 47-48*)

Takrat je bil svet še vedno pod močnim vtisom strahot druge svetovne vojne. Kmalu pa so zaradi trpljenja in veliko žrtev vojakov prišli do spoznanja, da je vojna zločin nad človeštvom, proti kateremu se je treba boriti z vsemi sredstvi. Danes je z ženevskimi konvencijami vezanih 142 držav. Vse države pa tudi aktivno prispevajo k razvoju humanitarnega prava. Razvoj humanitarnega prava prispeva k spoštovanju pravic vseh narodov, k mirnemu razreševanju sporov med državami namesto k vojni ter k miru, pospešuje pa tudi humane odnose med ljudmi.

Vse štiri konvencije pa omenjajo Mednarodni odbor Rdečega križa, ki mu dajejo številne in obsežne pravice, na katerih temelji njegova dejavnost. V tretji konvenciji je med drugim zapisano tudi to, da morajo delegati odbora dobiti dovoljenje za prihod na vsa območja, kjer so vojni ujetniki, zlasti tja, kamor so internirani, kjer bivajo in delajo, in da morajo imeti dostop do vseh stavb in mest, v katerih so vojni ujetniki. Dovoliti jim je tudi treba, da spremljajo odhod, prehod in prihod ujetnikov, ki jih premeščajo drugam. Mora jim biti omogočen tudi pogovor z ujetniki, zlasti s predstavniki ujetnikov, brez prič, bodisi osebno ali s tolmačem.

Tretji člen, skupen vsem štirim ženevskim konvencijam, vsebuje več določil, ki veljajo za državljansko vojno na ozemlju države podpisnice. Tukaj položaj MORK-a ni tako močan. Njegovo ukrepanje je odvisno od dobre volje oblasti, zato ker člen pravi, da nepristransko humanitarno telo lahko ponudi svoje usluge obema stranema v spopadu.

Konvencije iz leta 1949 pa, kljub rešitvam mnogih življenj, niso zadostovale za ustrezno zaščito žrtev v novih oblikah spopadov, ki so nastali po letu 1945. Zato je MORK leta 1965 predlagal, da bi poiskali načine za razširitev pravil humanitarnega prava in predloge posredovali državam podpisnicam. Ta proces je dosegel vrhunec na diplomatskih konferencah o okrepitvi in razvoju mednarodnega humanitarnega prava, veljavnega za oborožene spopade, ki so bile v Ženevi med letoma 1974 in 1977 in katerih so se udeležili predstavniki približno stotih vlad.

2.3 UPORABA ŽENEVSKIH KONVENCIJ

Ženevske konvencije se uporablja v vseh oboroženih spopadih med državami, ki so podpisnice konvencij. Uporablja se jih ne glede na to, ali je vojna objavljena ali če katera od njih ne prizna vojnega stanja. Gre torej za njihovo uporabo v vsakem medsebojnem oboroženem spopadu, in sicer zaradi varstva tistih oseb, ki jih ščitijo konvencije. Konvencije pa se uporablja tudi v primeru okupacije.

V primeru, da v oboroženem spopadu sodeluje več držav, med katerimi nekatere niso podpisnice konvencij, so podpisnice dolžne med seboj spoštovati in uporabljati konvencije. Dolžne so jih uporabljati tudi nasproti državi, ki ni podpisnica, če le-ta sprejema konvencije in uporablja njihova določila.

Ne glede na to za kakšen spopad gre, je treba spoštovati temeljna načela človečnosti. Določbe tega člena se nanašajo tudi na osebe, ki ne sodelujejo neposredno v sovražnostih, med njimi tudi na borce, če so položili orožje ali če so za

nadaljnje bojevanje nesposobni. Z njimi je treba ravnati človečno v vsakem primeru in brez razlike na raso, vero, spol, poreklo ali premoženjsko stanje. Prepovedano je ogrožati življenje in telesno nedotakljivost (zagrešiti kakršnokoli vrsto uboja, krutosti, mučenja, jemati za talce, kršiti osebno dostojanstvo, žaljivo in poniževalno ravnati z nekom, obsoditi in izvršiti kazen brez poprejšnjega sojenja pri rednem sodišču in z vsemi sodnimi garancijami, kot jih poznajo civilizirani narodi). Ta načela so bistvo vseh konvencij in izenačujejo vojne žrtve v notranjem konfliktu z vojnimi žrtvami v mednarodnem spopadu ter jim dajejo enako mednarodnopravno varstvo.

Temeljno načelo konvencij pa je tudi obvezna pomoč ranjencem in bolnikom. Njim je treba dajati zaščito in pomoč, ki sta jim potrebni za zdravljenje. Obveznost države je, da vse ranjence in bolnike v oboroženem spopadu najde in oskrbi. Pri tem pa ji pomagajo tudi humanitarne organizacije, npr. Rdeči križ.

Zlorabe, nadzor in sankcije ženevskih konvencij

Ženevske konvencije prepovedujejo, da bi se zavarovane osebe odrekle svojim pravicam, ki jim jih dajejo konvencije. Teh pravic se ne sme zmanjšati z nobenim sporazumom med državami. Lahko bi prišlo do zlorab in posameznik, ki je v rokah sovražnika, pogosto nima svobodne volje in se hitro lahko znajde pod pritiskom raznih obljub, da se odreče svojim pravicam. Zato se uporabo ženevskih konvencij tudi nadzoruje in hkrati varuje koristi države. To nalogo večinoma opravlja sila zaščitnica, lahko pa tudi mednarodni komite Rdečega križa, če ni sile zaščitnice.

Določila ženevskih konvencij so državljani držav podpisnic dolžni spoštovati. Konvencije državam nalagajo, da v svoji notranji zakonodaji predpišejo učinkovite kazni za kršitev konvencij za osebe, ki bi jih hudo in grobo kršile. Storilca je treba najti, za zločin pa odgovarja tisti, ki ga je zapovedal, in tisti, ki ga je storil. Nihče se ne sme braniti s tem, da je zločin storil, ker mu je bilo zapovedano.

V našem kazenskem zakoniku so predpisana kazniva dejanja proti človečnosti in proti mednarodnemu pravu. Za težka kazniva dejanja štejemo genocid, vojni zločin proti civilnemu prebivalstvu, vojni zločin proti ranjencu, bolniku in vojnemu ujetniku. Protipraven je tudi uboj ali ranitev sovražnika, če je odložil orožje, če se je vdal ali nima sredstev za obrambo. Tudi uporabo nedovoljenih vojnih sredstev ter organiziranje skupine za načrtno iztrebljanje naroda in vojnih zločinov se šteje za težko kaznivo ravnanje. Kazen za vsa takšna dejanja je smrtna. Hude kazni pa so zagrožene tudi za kazniva dejanja protipravnega jemanja stvari ubitih ali ranjenih na bojišču, kršitev pravic parlamentarcev, surovo ravnanje z ranjenci, bolniki in vojnimi ujetniki, uničevanje kulturnih in zgodovinskih spomenikov, zlorabo mednarodnih znamenj (zastave in znamenja Organizacije združenih narodov in Rdečega križa). (*Žnidaršič, 1976, str. 91-94*)

2.4 ZAŠČITA VOJNIH ŽRTEV PO ŽENEVSKIH KONVENCIJAH

Osebe, ki se same ne morejo braniti in so najmanj zavarovane ter najbolj ogrožene, potrebujejo zaščito. Vse štiri ženevske konvencije pa stremijo k varstvu vojnih žrtev in izražajo nekaj humanitarnih načel o varstvu in pomoči ogroženim osebam. S temi načeli si prizadevajo in zahtevajo, da se države obvežejo in vedno znova zavežejo, da bodo tudi v najbolj surovem času upoštevale vsaj minimum človekovih pravic.

Da bi v državi vladal mir, pa s svojim prizadevanjem skuša doseči tudi organizacija Združenih narodov. V Ustavni listini Združenih narodov je prepovedana uporaba kakršnekoli sile in grožnje s silo v odnosih med državami. Pri vojnem napadu gre za napad na človekove pravice in zanikanje teh pravic, zato je vsakršna vojna nezakonita. Za ohranitev miru in varnosti pa so v zadnjem času posebnega značaja sklepi Konvencije o evropski varnosti in sodelovanju, ki temeljijo na načelih miroljubnega in aktivnega sožitja.

Vendar je kljub vsem prizadevanjem proti vojnem le-teh še vedno veliko, bodisi da gre za politične pritiske bodisi oborožene spopade meddržavnega ali notranjega značaja. Nenehno prihaja do napadov na svobodo, neodvisnost, enakopravnost narodov in držav ali napadov na temeljne pravice ljudi. Danes je tega čedalje več. Čeprav so prizadevanja za mir velika, žal vedno obstaja nevarnost oboroženega spopada oziroma vojne. Takšno dejanje pa predvsem opravičujejo s pomočjo zakonitih vlad, s pomočjo zaveznikov, z obrambo demokracije in s podobnimi primeri. Meddržavni spopad skušajo spraviti v okvir notranjega spopada oziroma prikazati kot spopad med političnimi nasprotniki, da bi se tako izognili odgovornosti za začeto vojno in obveznostim po veljavnem mednarodnem pravu. Zato je tudi vsaka zaščita vojnih žrtev upravičena, še posebej, ker je takšnih nevarnosti vse več. Dokler se bodo spopadi nadaljevali, bodo tudi prizadevanja za zaščito žrtev prisotna in potrebna.

3 MEDNARODNO HUMANITARNO PRAVO in PRAVO ČLOVEKOVIH PRAVIC

Mednarodno humanitarno pravo velja za najstarejšo vejo mednarodnega prava. Prvič je bilo kodificirano že sredi 19. stoletja. Njegov glavni cilj je bil vedno zaščititi posameznika. Ta zaščita pa ni bila izražena v obliki subjektivnih pravic posameznikov oziroma žrtev, ampak je bila posledica pravil obnašanja oziroma ravnanja, ki so veljala za države in posameznike.

Druga veja mednarodnega prava pa je pravo človekovih pravic, ki se je razvilo šele po strahovitih izkušnjah II. svetovne vojne, po kateri je prišlo do prvih kodifikacij na mednarodni ravni in je bilo vedno formulirano v obliki subjektivnih pravic posameznikov v razmerju do države.

Obe veji mednarodnega prava sta danes obsežno kodificirani. Pri tem je humanitarno pravo kodificirano v večinoma skladnem sistemu zavezujočih univerzalnih instrumentov, pravo človekovih pravic pa v številnih dokumentih univerzalne ter regionalne, zavezujoče in priporočilne narave. Prve povezave med humanitarnim pravom in pravom človekovih pravic segajo v leto 1968, ko je bila teheranska konferenca, kjer je bila sprejeta resolucija z naslovom Spoštovanje človekovih pravic v oboroženih spopadih.

Pravo človekovih pravic se uporablja vedno in v vseh situacijah, humanitarno pravo pa se uporabi le v primeru oboroženega spopada. Jasno je torej, da v primeru oboroženih spopadov veljata oba pravna režima, in to vzporedno, drug ob drugem.

Humanitarno pravo ne pozna nobenih izjem, pravo človekovih pravic pa dopušča, da v določenih situacijah in pod določenimi pogoji pride do derogacije pravil, ki ne predstavljajo t.i. hard care-a, tj. odločb, ki pod nobenim pogojem ne morejo biti derogirane (npr. pravica do življenja, prepoved mučenja in nečloveškega ravnanja ali kaznovanja, prepoved suženjstva, načelo zakonitosti in načelo prepovedi retroaktivnosti).

Čeprav se zdi, da derogacijska klavzula omejuje zaščito žrtev vojne, v bistvu služi temu, da poudari, da pravo človekovih pravic ne preneha veljati kot celota v primeru oboroženega spopada in da velja še naprej. Derogacija ne sme biti neskladna z drugimi obveznostmi, ki jih ima država po mednarodnem pravu. To je še posebej pomembno v primeru notranjega oboroženega spopada, saj pomeni, da četudi lahko posamezne človekove pravice derogiramo v skladu s posameznimi instrumenti prava človekovih pravic, tega ne moremo storiti, če so te pravice ponovno izražene ali varovane v določbah mednarodnega humanitarnega prava, ki veljajo. Pomembna razlika med obema vejama mednarodnega prava pa je tudi ta, da pravo človekovih pravic priznava pravice posameznikov le v odnosu do države, humanitarno pravo, pa poleg tega da ščiti posameznika v razmerju do države oz. druge vojne oblasti, ureja tudi razmerja med državami ter podpisuje pravila ravnanja za posameznike, od katerih naj imajo korist drugi posamezniki. Pravo človekovih pravic torej ureja le

razmerja med državo in posameznikom, humanitarno pravo pa poleg tega razmerja ureja še razmerja med državami in razmerja med posamezniki.

Če primerjamo pravila ravnanja in obnašanja obeh vej, ugotovimo, da imamo na eni strani pravice, varovane z obema pravnima vejama, s tem, da so nekatere strani humanitarnega prava boljše regulirane in so na ta način prilagojene specifičnim problemom, ki se pojavljajo v okviru oboroženega spopada (npr. pravica do življenja, prepoved nečloveškega in ponižujočega ravnanja, pravica do zdravja in pravica do hrane), druge pa so natančneje urejene v pravu človekovih pravic (npr. Pravila o statusu kombantov, ki se ukvarjajo z vprašanjem, kdo lahko uporabi silo, kaj je ključno za zaščito civilistov) ter določb prava človekovih pravic, ki niso pokrite s humanitarnim pravom. (*Žokalj, 2006, str. 21-23*)

Namen humanitarnega prava in prava človekovih pravic je skupen, in sicer zagotoviti spoštovanje posameznika, vendar se vseeno razlikujeta tudi v tem, da imata vsak svoje implementacijske mehanizme, ki so seveda prilagojeni okoliščinam, za katere sta bila ustvarjena.

Kršitve humanitarnega prava ponavadi nastanejo na bojišču in zahtevajo takojšnjo reakcijo. Pravo človekovih pravic pa je najpogosteje kršeno pri sodnem, administrativnem in zakonodajnem odločanju oz. neodločanju in so zato postopki pritožbe in revizije videti primernejši. Pri implementaciji humanitarnega prava je ključna usmeritev k žrtvi, zato je pogosto zaupen in pragmatičen pristop primernejši. Na drugi strani pa želijo žrtvam kršitev človekovih pravic zagotoviti, da se jim kršitve ponovno prizna in da se kršitve javno obsodi, zato pa je ustreznejši legalistični in dogmatični pristop.

V težkih in razširjenih kršitvah človekovih pravic se pristojni za implementacijo prava človekovih pravic v praksi ravna na podoben način, kot ga ima Mednarodni odbor Rdečega križa. V takšnih primerih kršitev človekovih pravic pristojni ravna tako, da npr. opazovalce Združenih narodov pošljejo na krizna žarišča, kjer podobno kot delegati obiskujejo zapornike. Obratno se mednarodno humanitarno pravo vedno bolj implementira preko mednarodnih sodišč, torej preko sodnega postopka.

3.1 SPLOŠNA NAČELA MEDNARODNEGA HUMANITARNEGA PRAVA

Za mednarodno humanitarno pravo so pomembna predvsem naslednja splošna načela:

- načelo humanosti,
- načelo nujnosti,
- načelo proporcionalnosti,
- načelo razlikovanja,
- načelo prepovedi povzročanja nepotrebnega trpljenja,
- načelo neodvisnosti med *ius in bello* ter *ius ad bellum*.

Ta splošna načela so osnovana na temelju pogodb, običajev in splošnih pravnih načel. Po eni strani izhajajo iz že obstoječih pravil in izražajo njihovo vsebino in

pomen, po drugi strani pa služijo kot navdih za obstoječa pravila in jih je treba upoštevati pri njihovi interpretaciji.

Osnovno načelo je spoštovanje in varovanje zaščitenih oseb. V vseh okoliščinah se mora z njimi ravnati humano brez diskriminacije glede na spol, raso, narodnost, vero, politično prepričanje ali druga podobna merila. To načelo velja tudi za vse ženevske konvencije. V konvencijah se spoštovanje in zaščita pojavljata kot dopolnjujoča se pojma. Spoštovanje kot pasivni element označuje obveznost ne škodovati, ne izpostavljati trpljenju in ne ubijati zaščiteni osebo. Zaščita kot aktivni element označuje dolžnost odpraviti nevarnosti in preprečiti škodovanje. (*Žokalj, 2006, str. 20*)

3.2 ZLORABE MEDNARODNEGA HUMANITARNEGA PRAVA

Beseda zloraba nosi v sebi moralno obsodbo. Pomeni, da nekdo počne nekaj, do česar je tako ali drugače upravičen, vendar to počne tako, da prekorači ali popači namen oziroma smisel upravičenja in prizadene druge ljudi ali povzroči kako drugačno škodo. Nekaj, kar imamo v *rabi*, preusmerimo v *zlo* (zlo-raba).

Čeprav je zloraba mogoča praktično na vseh področjih človekovega delovanja, je njena obsodba vedno predvsem *moralna*. Tako npr. zlorabi prava, politike, religije ali običajev sledijo različne pravne, politične, religiozne in običajne sankcije – toda v vseh teh primerih je odziv na zlorabe tudi *moralna* obsodba. Če politik ali sodnik zlorabita svoj položaj, zdravnik zaupanje svojih pacientov, odvetnik zaupanje svojih strank ali duhovnik zaupanje svojih vernikov – vsa ta dejanja obsojamo predvsem tudi moralno. Najhujše je seveda, ko starši ali drugi odrasli zlorabijo otroka. V tem primeru je že dejanje samo po sebi strahovito nemoralno.

Ker se poruši zaupanje kot eno temeljnih vrednot, postane zloraba nemoralna. Vendar pa se tu vseeno zastavi vprašanje meril presoje, kdaj gre torej za zlorabo in kdaj ne. O zlorabi mednarodnega humanitarnega prava govorimo, kadar pride do nasilja, genocida in izginotja.

3.2.1 Nasilje

Beseda nasilje predstavlja odnos med dvema stranema, kjer ena stran z uporabo ali z grožnjami, da bo uporabila moč, vpliva na drugo osebo. Gre torej za kaznivo dejanje in zlorabo moči. Je dejanje agresije in zlorabe, s katerim se namerno povzroči osramotitev, namerava osramotiti ali ponižati žrtev. Na prizadetih osebah lahko pusti nepopravljive posledice. Najbolj trpijo otroci, ki se o takem dejanju za štirimi stenami ne upajo izpovedati drugim.

Nasilje se lahko dogaja med pripadniki vseh socialnih in ekonomskih razredov, kultur, verstev in spolnih orientacij. Velikokrat poteka v zasebnih prostorih, prikrito očem javnosti. Tako dejanje pa je nedopustno in zanj ni opravičila.

Pod nasilje spadajo:

- diskriminacija,
- zmerjanje,
- posmehovanje,
- ustrahovanje,
- pretepanje,
- ignoriranje,
- spolno nasilje.

Razlogi za nasilje

Osnovna pogoja oziroma vzroka za nastanek nasilja sta, da je bila oseba prizadeta v preteklosti in da ji ni bilo dovoljeno, da izrazi čustva, ki so nastala kot posledica prizadetosti. Pod razloge pa pogosto štejemo tudi vpliv razmer v družini, medije, osebne probleme (brezposelnost, izločitev iz družbe, psihične težave itd.).

Med vzroke za nasilja pa lahko štejemo:

- izražanje (osebi ni bilo dovoljeno izražati čustev),
- manipulacija (da se kontrolira drugo osebo ali nekaj dobi od nje),
- povračilo (kot povračilo osebi, ki je prizadela nasilneža ali njegovega bližnjega),
- da je nasilje je naučeno.

K nasilju pa vodijo tudi različni faktorji posameznika. Nekateri se obračajo k nasilju, ker čutijo potrebo po pozornosti, spoštovanju, so nesamozavestni, imajo take izkušnje že iz zgodnjega otroštva in so bili prisotni pri nasilju doma, imajo dostop do orožja ali pa gre za kakšen drug faktor, ki vodi posameznika k nasilju.

Vrste nasilja

a) Fizično nasilje

Je najbolj prepoznavna oblika nasilja in je tudi edina, ki pušča vidne posledice na žrtvi. Usmerjeno je na človekovo telo in njegovo življenje. Lahko se stopnjuje, od klofute, odrivanja pa vse do brutalnega pretepanja, ki lahko včasih povzroči celo smrt. Pogosto je povezano s psihičnim, spolnim in ekonomskim nasiljem.

Pod fizično nasilje lahko štejemo pretepanje, lasanje, davljenje, grizenje, odrivanje, zaklepanje v prostor, metanje stvari v žrtev, brcanje, boksanje, ugašanje cigaret na žrtvi, napade z noži itd.

Fizično nasilje lahko privede do zlomljenih kosti, splavov, trajne invalidnosti ali smrti. Tako nasilje se ponavlja stopnjuje. Nikoli se ne konča samo od sebe.

Za seboj pa pušča posledice, ki so enake kot pri psihičnem nasilju:

- izguba spoštovanja,
- izguba samozavesti,
- strah,
- izguba avtonomije,
- izolacija,
- pomanjkanje energije,
- depresivnost,
- občutek nemoči,
- težave s spominom,
- izguba zaupanja,
- jok,
- nemotiviranost,
- spremenjene spolne navade,
- poizkusi in misli na samomor,
- pojav odvisnosti od drog
- itd.

Fizično nasilje se lahko pojavlja v družini, med partnerjema, nad otroki, v šoli, med vrstniki, nad starejšimi, na delovnem mestu in drugod.

b) Psihično nasilje

Ta oblika nasilja je najbolj razširjena. Gre za dejanja, ki potekajo na verbalni ravni in jih žrtve opisujejo kot bolj boleča in škodljiva kot pri fizičnem nasilju. Takšno nasilje je včasih težko prepoznati. Žrtve so pogosto nesamozavestne in negotove v sebi, se umikajo pred družbo, se počutijo manjvredne in ponižane. Otroci, ki so pod vplivom psihičnega nasilja, pa so lahko tudi sami zelo nasilni do vrstnikov in drugih.

Pod psihično nasilja spadajo:

- uporaba grobih besed,
- vpitje,
- poniževanje,
- zmerjanje,
- ustvarjanje slabih in neprimernih mnenj o človeku na podlagi stereotipov,
- nesoglasja,
- izsiljevanje,
- grožnje,
- pretirana kritičnost,
- socialna izolacija,
- ljubosumje,
- verbalno nasilje,
- posesivnost,
- grožnje,
- grožnje z nasiljem,
- poniževanje,
- nadzorovanje,
- zbujanje občutkov krivde in manjvrednosti,
- postavljanje ultimatom,
- zahteve po pozornosti itd.

Posledice psihičnega nasilja, ki so enake ali podobne kot pri fizičnem nasilju, so:

- čustvena nestabilnost,
- izguba samozavesti,
- izguba samospoštovanja,
- izguba samozaupanja,
- izolacija,
- pomanjkanje motivacije,
- pomanjkanje energije,
- depresija,
- občutek nemoči,
- poskusi samomora ali misli na samomor.

Tudi psihično nasilje se lahko pojavlja v družini, nad partnerjem, nad otroki, v šoli, med vrstniki, nad starejšimi, na delovnem mestu itd.

c) Spolno nasilje

Spolno nasilje je specifična oblika fizičnega nasilja, kjer se žrtev ne strinja s spolnim dejanjem. Posega v človekovo integriteto. Žrtve so ponavadi pripadniki šibkejših skupin prebivalstva (ženske, otroci, fizično in telesno prizadeti). Povzročitelji so večinoma moški.

Pod spolno nasilje spadajo:

- posilstvo,
- spolna zloraba otrok,
- spolno nadlegovanje,
- incest,
- prisiljen spolni odnos,
- prisiljeno slačenje,
- poljubljanje,
- otipavanje,
- opazovanje,
- fotografiranje,
- siljenje h gledanju pornografskih revij,
- vse dejavnosti, povezane s spolnostjo, kjer druga oseba ne pristane ali pristane pod prisilo.

Tudi spolno nasilje se pojavlja v družini, nad partnerjem, nad otroki, med vrstniki, nad starejšimi, na delovnem mestu itd. Največ spolnega nasilja se zgodi med ljudmi, ki se med sabo poznajo.

d) Ekonomsko nasilje

Pod ekonomsko nasilje spada:

- kraja žrtvinega denarja in lastnine,
- preprečevanje žrtvi, da razpolaga s svojim ali skupnim denarjem,
- preverjanje vseh računov,
- zadrževanje žrtvine bančne kartice,
- neplačevanje denarne podpore za otroka,
- uporaba žrtvinega imena za kredite,
- omejevanje pravice žrtvi za zaposlitev, študij,
- omejevanje pravice, da je lahko žrtev lastnik ali solastnik hiše ali drugih nepremičnin ipd.

Posledice ekonomskega nasilja so lahko: življenje v revščini, brez osnovnih dobrin, z dolgovi, tudi nezmožnost najema stanovanja, kredita ipd. Odhod iz takega nasilnega odnosa je skoraj nemogoč, saj žrtev običajno nima denarja. Ekonomsko nasilje pa se lahko pojavlja v vseh okoliščinah, predvsem pa v družini, nad otroki in nad partnerjem.

3.2.2 Izginotje

K izginotju nihče ne sme biti prisiljen. Prav tako ni dovoljeno za razloge navajati oz. se sklicevati na kakršne koli izjemne okoliščine (vojno stanje, vojna nevarnost, notranja politična nestabilnost ali kakšna druga splošna nevarnost).

Prisilno izginotje pomeni prijetje, pridržanje, ugrabitev ali vsaka druga oblika odvzema prostosti. Prostost pa lahko odvzame predstavnik države ali osebam ali skupinam po pooblastilu, s podporo ali privolitvijo države, ki potem takega odvzema prostosti ne prizna, ali prikriva usodo izginule osebe, ali kje ta oseba je, s čimer ji je odvzeto pravno varstvo.

3.2.3 Genocid

Genocid izhaja iz grške besede genosoccidere in pomeni genos-rod ter occidere-ubiti. Genocid je vsakršno sistematično uničevanje posamezne etične skupine ali celih narodov z ubijanjem in množičnim iztrebljanjem njihovega prebivalstva ter uničenjem njihovih političnih, družbenih, kulturnih in verskih institucij.

Po sklepu skupščine Organizacije združenih narodov je bil genocid razglašen kot zločin proti človeštvu 9. decembra 1948.

Pri nas v Sloveniji se genocid obravnava v Kazenskem zakoniku Republike Slovenije. Obravnava ga v 35. poglavju z naslovom Kazniva dejanja zoper človečnost in mednarodno pravo.

V 373. členu je zapisano:

1. Kdor z namenom, da bi popolnoma ali deloma uničil kakšno narodnostno, etično, rasno ali versko skupino, ukaže pobijati njene člane, ali jim povzročiti hude telesne poškodbe, ali hudo izpodkopavati njihovo telesno ali duševno zdravje, ali prisilno izseljevati prebivalstvo, ali spraviti skupino v take življenjske razmere, ki vodijo k njenemu popolnemu ali delnemu pokončanju, ali uporabiti ukrepe, s katerimi se preprečujejo rojstva med člani skupine, ali prisilno preseljevati otroke v kakšno drugo skupino, ali kdor z enakim namenom sam stori katero od naštetih dejanj, se kaznuje z zaporom najmanj desetih let ali z zaporom tridesetih let.
2. Enako se kaznuje tistega, kdor stori dejanje iz prejšnjega odstavka pri kakšni socialni ali politični skupini.
3. Enako se kaznuje tudi tistega, kdor ščuva ali poziva k neposredni izvršitvi kaznivih dejanj iz tega člena.

Ker žal še vedno prihaja do takšnih dejanj, je priporočljivo, da mednarodna skupnost.:

- nemudoma razvije več učinkovitih načinov za ustavitev nasilja med ljudmi,
- spodbuja pravo človekovih pravic, da se države, ki so v nesporazumu, spremenijo ter se borijo za boljše odnose med ljudmi,
- ustvari različne oblike pomoči za preprečitev nasilnih gibanj in organizira gibanja z namenom, da ustavijo zlorabe človekovih pravic ter da zaščitijo žrtve zlorab,
- odredi odgovornost in osebno kazensko odgovornost v vseh oboroženih spopadih, ki jih povzročijo ljudje.

4 ČLOVEKOVE PRAVICE

V pravnem pomenu so človekove pravice s pravnimi pravili urejena upravičenja posameznika v razmerju do državne oblasti. Poglavitna značilnost človekovih pravic je njihovo pravno varstvo, ki ga običajno označujemo kot iztožljivost. Po drugi strani pa pravica preprečuje drugim (zlasti državnim organom) poseganje vanjo in s tem njeno kršitev. Glede na to pomenijo človekove pravice in svoboščine omejevanje državne oblasti, zlasti varstva pred njeno arbitrarnostjo. Pomembno je, da so urejene z ustavo kot najvišjim pravnim aktom. Vsakokratni politični oblasti bi tako preprečevalo, da bi jih prilagajala svojim potrebam in interesom, jih omejevala ali celo odpravljala.

Razlikujemo človekove in državljske pravice in svoboščine.

Človekove so tiste, ki jih ima vsak človek, neodvisno od njegovega pravnega statusa. Sem spadajo vse osebnostne ter druge pravice.

Državljske pravice pa ima le državljan, ne pa tudi tujec. V to skupino spadajo pretežno politične pravice. Politične pravice kot državljske pravice niso pogojene samo z državljskim statusom, temveč tudi z izpolnitvijo drugih pogojev, npr. volilna pravica, polnoletnost itd. Večina sodobnih ustav pa razlikuje tudi tretjo skupino pravic, ki pripadajo posameznim osebam ali skupinam glede na delovni, socialni, narodnostni ali kakšen drug status. To je skupina ekonomsko socialnih, družinskih, kulturno prosvetnih, narodnostnih ter drugih pravic in svoboščin. (*Kavčič in Grad, 2007, str. 91*)

4.1 NASTANEK ČLOVEKOVIH PRAVIC

Vprašanje nastanka človekovih pravic je zapleteno in pogledi nanje so zelo različni. Človekove pravice naj bi pripadale človeku že po njegovi naravi, kar pomeni, da naj bi jih vsak posamezni človek avtomatično pridobil že s svojim nastankom (torej z rojstvom). Po takšnem pogledu pripadajo človekove pravice slehernemu človeku že kot takšnemu, naloga države oz. oblasti pa je, da mu te pravice prizna in ustrezno zavaruje. Po takšnem pogledu so človekove pravice univerzalne ter načeloma neodvisne od konkretnega družbenega časa in prostora, saj so v svojem jedru prisotne v vsakem človeškem okolju in zgodovinskem trenutku.

Bistveno drugačen pogled na človekove pravice pa je tisti, ki opozarja, da so le-te zgodovinsko pogojen in izrazito dinamičen pojav, kar pomeni, da so se kot (filozofska) ideja pojavile šele na določeni kasnejši stopnji razvoja človekove družbe in se razvijajo in spreminjajo glede na različne časovne in družbene determinante. Takšni pogledi pogosto zanikajo univerzalnost človekovih pravic ter poudarjajo njihovo kulturno, politično, ekonomsko in drugačno pogojenost. Nekateri misleci so ob tem tudi izrazito kritični do človekovih pravic, saj jih opredeljujejo kot abstrakcije, ki v svojih konkretnih oblikah in vsebinah še vedno dopuščajo oz. utemeljujejo dejansko neenakost posameznikov.

Glede človekovih pravic pa ljudje ne moremo doseči popolnega ujemanja oz. sporazuma. To je nujni odraz človekove velike spoznavne in drugačne omejenosti ter različnih stopenj miselne, čustvene in drugačne razvitosti posameznikov. Ob upoštevanju subjektivnosti in relativnosti človeškega spoznavanja moramo tudi k vprašanju narave človekovih pravic pristopiti z veliko mero tolerance in empatije, saj le tako lahko na družbeni ravni dosežemo tisto zadostno mero sporazuma o človekovih pravicah, ki nam omogoča (demokratično) družbeno sožitje.

Sama ideja o človekovih pravicah se je razvila relativno pozno, pri čemer lahko o njeni (relativni) normativni univerzalnosti pogojno govorimo šele v obdobju po končani 2. svetovni vojni, ko se je na mednarodni ravni uveljavila t.i. Mednarodna listina o človekovih pravicah. V okvir te listine pa se uvršča tudi Splošno deklaracijo človekovih pravic, Mednarodni pakt o državljskih in političnih pravicah ter Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah. Šele v tem obdobju, ki je z vidika celotne človeške zgodovine izrazito kratko, se namreč človekove pravice obravnava bolj ali manj v svetovnem (mednarodnem) merilu. V vseh delih sveta pa seveda niso enako razumljene oz. dojete in še manj normativno in praktično uveljavljene.

Uveljavitev temeljnih človekovih pravic pomeni bistveno novo kvaliteto v zgodovini pravnega (tudi političnega, moralnega itd.) mišljenja in pravne prakse. Zatrjevanje značilnosti teh pravic (temeljnost, splošnost oz. univerzalnost, vezanost na človekovo neodtujljivost itd.) opredeljujejo človekovo eksistenco in z njo najtesneje povezane dobrine kot izhodišče modernega oz. demokratičnega prava in politike.

4.2 NARAVA IN POMEN ČLOVEKOVIH PRAVIC

Ko se nek subjekt začne zavedati svojih potreb, govorimo o njegovih interesih. Ko pa interese izrazi in sporoči kakemu drugemu subjektu ali večjemu številu subjektov z namenom, da bi dosegel drugačno porazdelitev dobrin, ki mu jih primanjkuje, govorimo o zahtevah. Če pa so take zahteve tudi normativno upravičene ne glede na osnovo, na katero se sklicuje subjekt, postanejo terjatve na osnovi objektivnih pravic, ki jih subjektu daje zunanji (moralni, pravni, tradicionalni itd.) red.

Po Maxu Webbru pomeni izjava, da ima nekdo določeno pravico, to, da ima možnost, da za uveljavitev svojih idealnih in materialnih interesov pokliče na pomoč »prisilni aparat«, ki je prav v ta namen na razpolago. To možnost mu jamči obče priznana interpretacija pravne norme. Vsaj v vseh normalnih primerih predstavlja tako pomoč pripravljenost določenih oseb, ki pridejo na pomoč, če so pozvane na pravilen način in če je bilo dokazano, da tako pomoč dejansko zagotavlja pravna norma.

V filozofski, pravni in politični doktrini se človekovim pravicam najpogosteje pripisujejo naslednje lastnosti:

- *Temeljnost* – človekove pravice so temelj vsem ostalim pravicam.
- *Splošnost oz. univerzalnost* – človekove pravice pripadajo vsem ljudem in o njih obstoji, vsaj v zelo elementarnem obsegu in pod pogojem svobodne odločitve posameznikov, obči konsenz.
- *Vežanost na človeka* – človekove pravice pripadajo človeku že po njegovi naravi, in to prvenstveno kot posamezniku (še le na izvedeni družbeni ravni imajo lahko tudi kolektivni ali drugačen pomen).
- *Neodtujljivost* – človekove pravice so eksistenčno povezane s človekom in od njega jih nikakor ni mogoče odtujiti.
- *Absolutnost* – to na eni strani pomeni, da imajo človekove pravice kot celota vseobsežno eksistenco (ta traja toliko časa, dokler človek obstoji), na drugi strani pa to pomeni njihovo veljavo erga omnes – seveda pa človekove pravice v svoji posamični eksistenci niso absolutne, saj je pravica vsakega posameznika omejena s pravicami drugih posameznikov.
- *Deklarativna narava artikulacije* – ker so človekove pravice dane človeku že po naravi, jih je mogoče pravno in drugače le deklarirati in ne konstituirati.
- *Moralnost* – izvor človekovih pravic in dolžnosti je v sferi človekove moralnosti ali naravnosti .
- *Politična narava* – vsaka človekova pravica ima politično težo, saj v korist posameznikovih temeljnih dobrin omejuje politično oblast oz. se uresničuje v okviru politično konstituirane države.
- *Pravnost* – za učinkovito zagotavljanje človekovih pravic v družbi morajo biti te pravice pravno določene in zavarovane.

Vse naveden lastnosti človekovih pravic so v človeški perspektivi subjektivne in relativne. Dandanes so praktično bistveni sestavni del sleherne ustavne ureditve, ki uveljavlja sodobni koncept demokracije. Kljub raznolikosti demokratičnih institucij, postopkov in drugih značilnosti sodobnih demokratičnih držav tvorijo nekatere t.i. klasične človekove pravice tisto skupno demokratično jedro, ki je prisotno v vseh demokracijah. To skupno jedro je odraz ideologije političnega liberalizma, ki se kaže predvsem v zagotavljanju temeljnih liberalnih (osebnih, političnih in nekaterih ekonomskih) pravic posameznikov.

4.3 PRAVO ČLOVEKOVIH PRAVIC

Pravo človekovih pravic se uporablja v vseh situacijah, pri čemer je njegov namen zagotoviti spoštovanje posameznika. Ureja razmerje med državo in posameznikom.

4.2.1 Načelo enakosti in nediskriminacije

Po Ustavi RS so vsem zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine. Vsi so pred zakonom enaki, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično in drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Gre za pravno enakost.

To splošno določilo izvira iz stališča, ki ga zastopa Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah in združuje široko opredelitev načela ne razlikovanja in pravico do enakosti pred zakonom kot posebno pravico. Ustava tudi prepoveduje razlikovanje oziroma diskriminacijo v primerih začasne razveljavitve in omejitve človekovih pravic. Ljudje smo pred zakonom enaki in država vsakemu izmed nas zagotavlja pravice, po katerih se nas ne ločuje od drugih. Najbolj pereč problem sta na začetku v Združenih državah Amerike predstavljali rasna in spolna diskriminacija. Dolgo je namreč tradicija temnopoltim in ženskam pripisovala manjvrednost, manjšo inteligenco, manjšo zmožnost razmišljanja in nižjo stopnjo samostojnosti. Vendar je Ustava Republike Slovenije pri nas zagotovila, da manjvrednost v resnici ne obstaja in da med spoloma in rasama kot skupinama ni razlik.

V Ustavi Republike Slovenije je načelo enakosti izvedeno v številnih določbah. V svojih členih tako zagotavlja pravice, ki pripadajo vsem in so za vse enake.

V enem izmed členov tako zagotavlja obveščeno o razlogih za odvzem prostosti v materinem jeziku ali jeziku, ki ga razume, če je bila osebi odvzeta prostost. Zagotovljeno pa mu je tudi enako varstvo njegovih pravic pred sodiščem, pred drugimi državnimi organi in organi lokalnih skupnosti.

Vsakdo ima po Ustavi tudi pravico, da svobodno izraža pripadnost k svojemu narodu ali narodni skupnosti, in vsakdo ima tudi pravico, da pri uresničevanju svojih pravic in dolžnosti uporablja svoj jezik in pisavo na način, ki ga določi zakon. Vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ali k nasilju in vojni je prepovedano. Posebne pravice so zagotovljene tudi avtohtoni italijanski in madžarski narodni skupnosti in romski skupnosti v Sloveniji. *(Kavčič in Grad, 2007, str. 108)*

Ustava Republike Slovenije torej zagotavlja široko zaščito proti vsem oblikam neenakopravnosti in diskriminacije in na široko formulira temeljno načelo, a tudi pravila o enakosti pred zakonom, enakosti o nediskriminaciji v določenih posebnih okvirih (npr. volitve, pravica do dela itd.), prepovedi zagovarjanja diskriminacije in spodbujanja k rasnim in drugim podobnim oblikam sovraštva. Prav tako pa zagotavlja posebne pravice določenim posameznikom in skupinam, da bi dejansko dosegli enakost.

Ko pa govorimo o tem, da so ljudje enaki, pa to še ne pomeni, da so si v vsem podobni ali da enako čustvujejo, da so enako inteligentni itd.

Zatrjevati človeško enakost pomeni ravno nasprotno, in sicer:

- a) da imajo ljudje neko temeljno lastnost, da imajo interese, zaradi česar jim pripada status objektov moralnega upoštevanja;
- b) da morajo biti taki interesi predvsem temeljni, enako upoštevani.

Torej se enakost v tem primeru ne nanaša na to, kakšna so bitja, ampak na to, kako jih je treba obravnavati. S tem je mogoče preprečiti ne le vsakršno diskriminacijo skupin, temveč tudi morebitno vrnitev k hierarhijam, ki temeljijo na oblikah perfekcionizma.

Načelo enakosti se je uveljavilo že v 18. stoletju, v 19. stoletju pa je čedalje bolj postajalo ustavna kategorija. Danes velja načelo pravne enakosti za eno izmed temeljnih ustavnih načel, saj zavezuje zakonodajalca in vse druge državne organe, ki odločajo o človekovih pravicah. To načelo označuje nearbitrarno uporabo prava v razmerju do pravnih subjektov, in to na področju sodne ter upravne in zakonodajne oblasti. To načelo pred zakonom ne preprečuje zakonodajalcu, da bi različno urejal pravna razmerja, ampak zahteva, da ne sme oblikovati takih določb, ki bi pomenile bodisi zapostavljanje bodisi dajanje izjemnih pravic pravnim subjektom, ki se znajdejo v enakih oz. podobnih družbenih položajih. Načelo enakosti je treba spoštovati pri postavljanju in tudi pri uporabi prava.

4.2.2 Omejitev človekovih pravic

Ustavno varstvo človekovih pravic ureja vprašanje dopustnih omejitev človekovih pravic. Tu se Ustava ravna po vzorcih mednarodnih dokumentov. Omejitve so dopustne v zadevah, ki se tičejo pravice do svobode gibanja, pravice do nedotakljivosti stanovanja, do varstva tajnosti pisem in drugih občil in pravice do svobode zbiranja in združevanja. Pravica do svobode izražanja pa ne dovoljuje nobenih omejitev.

Torej se človekove pravice in svoboščine uresničujejo neposredno na podlagi ustave. Načelo neposrednega uresničevanja človekovih pravic in svoboščin pa vsebuje na eni strani ustavno prepoved zakonodajalca, da z zakonom omejuje pravice in svoboščine, na drugi strani pa daje posamezniku najmočnejšo pravno jamstvo pri uveljavljanju teh pravic. To načelo je pomembno tudi s stališča varstva človekovih pravic in svoboščin, saj se posameznik za varstvo svojih pravic lahko neposredno sklicuje na ustavo. Naloga zakonodajalca je, da pravice in svoboščine čim bolj izčrpno uredi in s tem, kar se da, zoži prostor zakonodajnemu urejanju oz. poseganju v te pravice in svoboščine.

Ker pa ustava ne more biti popoln in vseobsegajoč pravni akt, vsebuje le nekaj takih pravic, ki ne potrebujejo dodatne zakonske razčlenitve, npr. prepoved smrtne kazni, prepoved mučenja, domneva nedolžnosti itd. Take pravice označujemo za absolutne, ker zanje ni treba podpisati načina uresničevanja in jih niti ni mogoče omejevati. Večina drugih z ustavo določenih pravic in svoboščin pa potrebuje tudi zakonsko ureditev.

Po ustavi pa mora zakonodajalec pri tem upoštevati tri zavezujoče pogoje, ki so utemeljeni s tremi kriteriji:

- po *legitimnosti* so razlogi za omejitve izčrpno navedeni v zadevnih členih ustave in je mogoče predpisati samo način in uresničevanje človekovih pravic in svoboščin,
- *legalnost* pravi, da mora omejitev določati zakon in ne kakšen drug predpis,
- *nujnost* pa določa, da je treba koncept nujnosti skrbno tolmačiti in pri tem v celoti upoštevati kriterij sorazmernosti in demokratičnosti. Zakonodajalec mora to storiti tedaj, kadar tako določa ustava ali če je nujno zaradi same narave posamezne pravice in svoboščine.

Evropska komisija za človekove pravice nujne omejitve veže na nujno družbeno potrebo in daje zelo ozek manevrski prostor za presojo državnim organom, ki uvajajo omejitve. Nujno v demokratični družbi pa pomeni, da mora poseg, če naj bi bil združljiv z Evropsko konvencijo o človekovih pravicah, med drugim ustrezati predvsem nujni družbeni potrebi in biti v sorazmernosti z zastavljenim legitimnim ciljem. Odstavke členov konvencije, ki določajo izjemo pri zagotavljeni pravici, pa je treba ozko tolmačiti.

Relativne pravice pa so take narave, da jih ni mogoče omejevati in vanje posegati. Ustava določa, da so človekove pravice in temeljne svoboščine omejene samo s pravicami drugih in v primerih, ki jih določa zakon (tretji odstavek 15. člena). Pravica in svoboščina enega človeka je omejena le s pravico in svoboščino drugega. Če gre za poseg v pravico drugega, je to zloraba te pravice. V tem primeru gre za izvrševanje pravice v nasprotju z njeno vsebino, obsegom oz. namenom. Z vidika varstva pravic in svoboščin je pomembno ustavno načelo, da je omejevanje pravic dovoljeno le ustavi, ne pa tudi drugim pravnim aktom. Zakon ne more omejiti pravice, če tega izrecno ne določa ustava.

Ustava RS določa omejitve pravic in svoboščin na dva načina, in sicer:

1. Ponekod način omejitve predpiše več ali manj sama in npr. določa, da se sme svobodo gibanja omejiti z zakonom, vendar samo, če je to potrebno, da bi se zagotovil potek kazenskega postopka, preprečilo širjenje bolezni, zavaroval javni red, ali če to zahtevajo interesi obrambe države. Drugače pa omejitev prepusti zakonu (npr. 24. člen ustave določa, da izjeme od načela javnosti sojenja določa zakon). V tem primeru je za določanje načina omejevanja teh pravic ustava postavila zakonodajalcu nekakšna merila (npr. kadar je to neogibno potrebno, če je to nujno, če to zahtevajo interesi obrambe države, če je to potrebno, da bi se zavarovalo javni red itd.). Ta določitev meril je kljub varnosti o zlorabi ali pretirani omejitvi ustrežnejša, kot pa če ustava prepušča zakonodajalcu, da v celoti uredi način omejevanja pravic.
2. Drugi način omejitve pa je ta, da upošteva možnost, da ustava ne ureja vseh pravic in svoboščin. Za takšne primere je predpisala, da nobene človekove

pravice in temeljne svoboščine, urejene v pravnih aktih, ki veljajo v Sloveniji, ni dopustno omejevati z izgovorom, da jo ustava ne priznava ali da jo priznava v manjši meri (peti odstavek 15. člena ustave). Med pravne akte, ki veljajo v Sloveniji, je treba uvrstiti tudi splošno veljavna načela mednarodnega prava in mednarodne pogodbe, ki obvezujejo Slovenijo. To je izjemno pomembno za določanje obsega človekovih pravic in svoboščin ter tudi za razlago ustavnih določb o pravicah in svoboščinah.

Za uresničevanje in omejevanje človekovih pravic in svoboščin pa je pomembno tudi ustavno določilo, ki zagotavlja sodno varstvo človekovih pravic in svoboščin ter pravico do odprave posledic njihove kršitve (četrty odstavek 15. člena).

V primerih, ko je resno moteno ali celo onemogočeno normalno delovanje ustavnega ter političnega sistema in ko posamezne institucije tega sistema ne morejo delovati, se zahteva uvedbo posebnih ukrepov, med katerimi je običajno tudi omejitev ali celo razveljavitev človekovih pravic in svoboščin. Z ustavo določene človekove pravice in temeljne svoboščine je izjemoma dopustno začasno razveljaviti ali omejiti le v vojnem ali izrednem stanju, to je, kadar velika in splošna nevarnost ogroža obstoj države. Državni zbor na predlog vlade razglasi vojno in izredno stanje. Če se ne more sestati, o tem odloča predsednik republike, vendar mora tako odločitev dati takoj v potrditev državnemu zboru, ko se le-ta sestane. Na predlog vlade državni zbor oz. predsednik republike odloča tudi o začasni razveljavitvi ali omejitvi človekovih pravic in svoboščin.

Človekove pravice in svoboščine se sme razveljaviti ali omejiti le:

1. za čas trajanja vojnega ali izrednega stanja,
2. v obsegu, ki ga tako stanje zahteva,
3. in tako, da sprejeti ukrepi ne povzročajo neenakopravnosti, ki bi temeljila le na rasi, narodni pripadnosti, spolu, jeziku, veri, političnem ali drugem prepričanju, gmotnem stanju, rojstvu, izobrazbi, družbenem položaju ali katerikoli drugi osebni okoliščini.

Vendar ustava tudi v takih razmerah prepoveduje začasno razveljavitev ali omejitev pravic, določenih v 17. členu (nedotakljivost človekovega življenja), 18. členu (prepoved mučenja), 21. členu (varstvo človekove osebnosti in dostojanstva), 27. členu (domneva nedolžnosti), 28. členu (načelo zakonitosti v kazenskem pravu), 29. členu (pravna jamstva v kazenskem postopku) in 41. členu (svoboda vesti).

Zakonodajo je treba pri vsem tem tudi skrbno nadzorovati, tako med pripravami nanjo kot tudi med uresničevanjem. (*Kavčič in Grad, 2007, str. 105*)

4.2.3 OZN in varstvo človekovih pravic

Pravno varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin se je pričelo razvijati s prvimi deklaracijami o spoštovanju človekovih pravic. Po 2. svetovni vojni pa je prišlo do dejanske internacionalizacije problematike človekovih pravic.

Mednarodno pravno varstvo človekovih pravic danes temelji na ustavni listini OZN. Med cilji Organizacija združenih narodov določa razvijanje in pospeševanje spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ne glede na razlike v rasi, spolu, jeziku ali veri. Med svoje cilje uvršča tudi skrb, da bi se zagotovilo spoštovanje človekovih pravic, vendar sama podrobneje ne opredeljuje, katere so te človekove pravice, ki so jih države po tej listini dolžne spoštovati. Čeprav pravice in svoboščine človeka niso konkretno opredeljene, je prav z vključitvijo v ustavno listino OZN splošna zaščita človeka prerasla okvire notranjega prava vsake države in segla na raven mednarodnega reguliranja.

Po splošni deklaraciji OZN o človekovih pravicah naj bi se ravnala vsa ljudstva in vsi narodi. Nanjo se sklicujejo številne ustave in tudi mednarodne pogodbe. Velikokrat prav z odnosom do njene vsebine vrednotimo odnos kake države do spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Vendar to ne pomeni, da je konkretna vsebina določil splošne deklaracije OZN o človekovih pravicah v formalnem pogledu mednarodnopravna obveznost držav. Sprejeta je bila v obliki deklaracije generalne skupščine OZN in sama po sebi ni akt mednarodnega prava.

Danes pa skorajda ni države, ki ne bi izjavljala svoje privrženosti duhu in črki splošne deklaracije. Torej je dejanska vsebina splošne deklaracije OZN o pravicah človeka danes že mednarodnopravno obvezujoča, in sicer kot obče mednarodno pravo.

4.2.4 Mednarodnopravni dokumenti s področja človekovih pravic

Človekove pravice in svoboščine poleg ustave urejajo in varujejo tudi številni akti mednarodnega prava. Tako dobivajo človekove pravice in njihovo varstvo univerzalno naravo.

a) Univerzalni dokumenti o človekovih pravicah

Pobudo za kodifikacijo pravic in svoboščin je po 2. sv. vojni prevzela Organizacija združenih narodov (OZN). Ustavna listina OZN pa že iz leta 1945 v uvodu izraža načelo spoštovanja temeljnih pravic, človekove osebnosti in dostojanstva, enakopravnost spolov in enakopravnost narodov. Navaja tudi razvijanje in spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse ljudi, in sicer ne glede na raso, spol, jezik ali vero.

Pomembnejša za razvoj svoboščin in pravic pa je Splošna deklaracija človekovih pravic (Universal Declaration of Human Rights), ki jo je 10.12.1948 sprejela

Generalna skupščina OZN. Deklaracija obsega poleg klasičnih državljanskih in političnih pravic tudi nekatere novejšje ekonomske, socialne in kulturne pravice. Med državljanskimi in političnimi pravicami so navedeni: pravice do življenja, prostosti in osebne varnosti, prepoved suženjstva in prepoved nečloveškega ravnanja, načelo enakosti pred zakonom, pravica do sodne varnosti, zaslišanja, nedotakljivosti stanovanja in pisemske tajnosti, pravica do zakonske zveze, ustanavljanja družine, osebne lastnine in azila, svoboda mišljenja, vesti in vere, prepričanja, govora, tiska, združevanja, volilna pravica in še nekatere.

Med ekonomskimi in socialnimi pravicami pa so navedene pravica do dela, svobode izbire poklica, zdravstvenega varstva, varstva pri delu, varstva med nezaposlenostjo ipd.

Splošna deklaracija o človekovih pravicah ni pravno zavezujoč dokument, vendar je pomembna, ker je postala merilo uresničevanja človekovih pravic v posameznih delih sveta in tudi izhodišče za sprejemanje univerzalnih in regionalnih aktov o človekovih pravicah.

Generalna skupščina OZN je 16.12.1966 sprejela prva dva taka akta, in sicer Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah ter Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah, ki sta za države podpisnice, tudi Slovenijo, obvezna pravna dokumenta. Leta 1966 je sprejela tudi prvi fakultativni protokol k Mednarodnemu paktu o državljanskih in političnih pravicah in leta 1989 drugega o odpravi smrtne kazni.

Sprejete so bile še številne deklaracije in konvencije, ki urejajo posamezne pravice in svoboščine kot tudi njihovo varstvo. V Generalni skupščini OZN sprejeti Deklaracija o priznanju neodvisnosti kolonialnim deželam in ljudstvom (1960) ter Resolucija o trajni suverenosti nad naravnimi viri (1962) utrjujeta pravico do samoodločbe. (*Kavčič in Grad, 1995, str. 94*)

Tudi Konvencija o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida (1948) in Konvencija proti mučenju in drugemu krutemu, nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju (1984) spadata med pomembnejše.

Glede diskriminacije so pomembne deklaracija Združenih narodov o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije (1963), o odpravi vseh oblik nestrpnosti in diskriminacije na podlagi vere in prepričanja (1981), o rasi in rasnih predsodkih (1978) in o pravicah pripadnikov narodnih ali etičnih in verskih in jezikovnih manjšin (1992) ter konvencije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije (1965), o zatiranju in kaznovanju zločina apartheida (1973), o diskriminaciji pri zaposlovanju in poklicih (1958), proti diskriminaciji v izobraževanju (1960), o enakem nagrajevanju moške in ženske delovne sile za enako delo (1951) itd.

Za pravice žensk otrok, zakonske zveze, družine in mladine so pomembne deklaracije o odpravi diskriminacije žensk (1967), o varstvu žena in otrok med izrednim stanjem in oboroženim spopadom (1974), otrokovih pravicah (1959), konvencija o otrokovih pravicah (1989), o političnih pravicah žensk (1952), o

privolitvi v zakonsko zvezo, minimalni starosti za sklenitev zakonske zveze , registraciji zakonskih zvez (1962) itd. (*Kavčič in Grad, 1995, str. 95-96*)

Suženjstvo, prisilno delo in podobna ravnanja z ljudmi pa urejajo konvencije o suženjstvu, o prisilnem delu, odpravi prisilnega dela, o zatiranju trgovanja z ljudmi in izkoriščanju prostitucije drugih.

Pomembne pa so tudi nekatere druge konvencije in deklaracije, ki se nanašajo na svobodo informiranja, zaposlovanja, družbeno blaginjo, napredek in razvoj ter mednarodni kulturni razvoj in sodelovanje.

b) Regionalni dokumenti o človekovih pravicah

Evropska konvencija o človekovih pravicah

Za Slovenijo je pomembna konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, to je Evropska konvencija o človekovih pravicah, ki so jo 4.11.1950 v Rimu sprejele članice Sveta Evrope, veljati pa je začela 3.9.1953. Ta konvencija se opira na Splošno deklaracijo človekovih pravic, v preambuli pa je zapisano pomembno načelo, ki poudarja pravičnost, mir, politično demokracijo, svobodo in pravno državo. Poudarek je potreben tudi na kolektivnem uveljavljanju človekovih pravic, omogoča pa tudi možnost pritožbe posameznika zoper državo pogodbenico, ki je odgovorna za domnevno kršitev konvencijske pravice.

Slovenija je to konvencijo skupaj s protokoli 1-7 in 9-11 ratificirala leta 1994. Vsebina in struktura konvencije in njenih protokolov pa sta se po sprejemu protokola št. 11 k Evropski konvenciji o človekovih pravicah spremenili.

Tako je konvencija razdeljena na tri dele.

Prvi del ureja posamezne človekove pravice in svoboščine: pravico do življenja, prepoved mučenja, prepoved suženjstva in prisilnega dela, pravico do svobode in varnosti, pravico do poštenega sojenja, načelo zakonitosti v kazenskem pravu, pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, svobodo misli, vesti in veroizpovedi, svobodo govora, svobodo zbiranja in združevanja, pravico do poroke, pravico do učinkovitega pravnega sredstva, prepoved diskriminacije, začasno omejitev pravic v izrednem stanju, omejitev politične dejavnosti tujcev in prepoved zlorabe pravice. Ta katalog pa se je še dodatno dopolnil, s protokoli št. 1, št. 4, št. 6 in št. 7, ter tako dobil še nekaj pravic (npr. pravico do varstva lastnine, prepoved zaporne kazni zaradi dolgov, odpravo smrtne kazni, proceduralna jamstva pri izgonu tujcev itd.).

Drugi del konvencije ureja organizacijo, sestavo pristojnosti, način dela in odločanje Evropskega sodišča za človekove pravice. Za zagotovitev spoštovanja obveznosti iz konvencije se je namesto iz sodišča ustanovil nov enoten organ, in sicer Evropsko sodišče za človekove pravice.

Tretji del obravnava uresničevanje določil konvencije, njeno veljavnost, pridržke in odpoved, podpis in ratifikacijo.

Evropska konvencija o človekovih pravicah je najbolj učinkovita pogodba o človekovih pravicah na svetu. Je prvi mednarodni instrument o človekovih pravicah, ki je namenjen varovanju številnih državljanskih in političnih pravic, tako s svojo obliko, ki pravno obvezuje države podpisnice, kot tudi z ustanovitvijo sistema za nadzor uresničevanja človekovih pravic na notranjem področju. Pravica do individualne pritožbe je njen najpomembnejši prispevek.

Evropska socialna listina

Ta listina ureja ekonomske in socialne pravice. 18.10.1961 so jo sprejele članice Sveta Evrope v Torinu, leta 1999 pa jo je Slovenija ratificirala. Skupaj s protokolom Evropska socialna listina zagotavlja pravico do dela, pravičnih pogojev dela, varnih in zdravih delovnih razmer in do upravičenega plačila, pravico do organiziranja in kolektivnih pogajanj, pravico otrok, mladine in delavk do varstva, pravico do poklicnega usmerjanja in usposabljanja, pravico do varstva zdravja, pravico do socialne varnosti, socialne in zdravstvene pomoči in uživanja storitev socialnih služb ter še nekaj drugih pravic.

Posebnost te listine je v tem, da država podpisnica ni dolžna ob ratifikaciji sprejeti vseh določil, ampak le del določil, skupaj z najmanj petimi člani iz skupine sedmih, ki veljajo za obvezno jedro. Ta listina je tudi določila sistem nadzora nad njeno uporabo. (*Kavčič in Grad, 2007, str. 98-100*)

5 HUMANITARNE ORGANIZACIJE

5.1 RDEČI KRIŽ

Ideja o Rdečem križu se je razvila že leta 1859 kot pomoč ranjenim tistim vojakom, ki so popolnoma nesposobni obležali na bojnem polju. Prvo društvo Rdečega križa pa je bilo ustanovljeno leta 1863.

Rdeči križ se je hitro razrasel v mednarodno organizacijo, ki je bila pobudnik ženevskih konvencij o zaščiti človeka. Rdeči križ deluje na temelju sprejetih načel in ima svoje programe za delovanje v vojni in miru. Prizadeva si, da ohrani tisto, kar naj ostane človeško tudi v najbolj tragičnih okoliščinah. Ne gre za statično ustanovo, saj se vedno prilagaja času in razmeram, ki jih narekujejo potrebe ljudi.

Rdeči križ ni tako bogat, da bi z denarjem lahko pomagal vsem pomoči potrebnim, s svojimi metodami dela in prostovoljnimi aktivnostmi pa vseeno vedno zbuja v ljudeh potrebo in željo, kako naj se izkopljejo iz ekonomske in kulturne revščine tudi z lastnimi napori.

5.1.1 Nastanek Rdečega križa

Ideja o nastanku Rdečega križa se ni rodila čez noč. Med letoma 1851 in 1864 so posamezne države že začele sklepati dogovore o ravnanju z vojnimi ujetniki, bolniki in ranjenimi vojaki. Ti dogovori so imeli nekako zaščito, vendar pa so imeli le začasno veljavo. Zaradi novih orožij in vse hujših vojn pa so vsekakor skušali zmanjšati število žrtev. Ljudje so umirali in tako se je zmanjšalo tudi število ljudi za dela na polju, obrti in industriji. Kmalu je takšna izguba prišla v zavest ljudi, ki so idejo realizirali, saj so nekateri imeli materialna bogastva, oblast in vpliv. Človeka je bilo bolje izkoristiti v gospodarskem življenju.

Tako je stari način prešel v nov razvoj, ki je zahteval in terjal potrebo po varstvu človekovih pravic in spoštovanju človeka kot živega bitja. S pojavom socializma se je skušala ideja, da se obnašanje do človeka spremeni, ne samo formalno, ampak dejansko z odpravo izkoriščanja, z ustvarjanjem boljših, človeka vrednih pogojev za delo in življenje, tudi realizirati. Izoblikovali so se pogoji za nastanek neke nove kvalitete v odnosih med ljudmi in državami. To kaže in odkriva tudi postopnost razvoja humanistične misli, iz katere je zrasla tudi organizacija Rdečega križa.

5.1.2 Mednarodni odbor Rdečega križa

Mednarodni odbor Rdečega križa (MORK) je zasebna humanitarna dejavnost, ki se je začela razvijati že leta 1863. Deluje po vsem svetu, in sicer za zaščito in pomoč žrtvam oboroženih spopadov in sporov. Gre za operativno organizacijo, ki deluje v korist ljudi, ki zaradi spopada ostanejo nezavarovani proti dejanjem svojih sovražnikov. Deluje tudi v korist ranjencev, vojnih ujetnikov in civilistov, ki so zapustili domove ali živijo pod okupacijo.

Deluje na podlagi zakonskih pravil, ki jih je sam razvil in prepričal države, da so jih sprejele. Nastopa v vlogi nevtralnega posrednika med žrtvami, ki imajo pravice, in državami, ki imajo obveznosti, zato da bi povečal zaščito žrtev vojne. V okviru MORK-a delujejo tudi delegati, ki morajo zagotavljati varstvo ujetnikov. To pomeni, da morajo delegati MORK-a obiskovati bolnišnice, taborišča, delovišča, zapore in druge kraje, kjer so ujetniki.

Pri tem pa delo MORK-a vedno usmerjajo ustaljena merila, in sicer:

- delegatom mora biti dovoljeno, da vidijo vse ujetnike ali pripornike in da se z njimi pogovorijo zasebno, brez prič,
- dostopni jim morajo biti vsi zapori in taborišča in omogočeni večkratni nadzorni obiski,
- dobiti morajo seznam ljudi, ki jih bodo obiskali.

Naloga delegatov je, da pregledujejo telesne in psihološke razmere v priporu ter pomagajo ujetnikom in pripornikom ter njihovim družinam, če živijo v pomanjkanju. Za vsak obisk napišejo poročilo in ga dajo predstavniku.

Ker se je narava spopadov z leti spremenila, je moral tudi MORK razviti sposobnost, da lahko zdravstveno ali kako drugače pomaga prebivalstvu v stiski. Velikokrat je že sama navzočnost delegatov MORK-a med prebivalstvom ena od oblik zaščite pred sovražnimi dejanji. Pravočasno je treba odkriti problem in pomagati. Oblika dela pa se je z leti spreminjala, tako da MORK v zadnjih dvajsetih letih poleg kirurgije, fizioterapije in rehabilitacije skrbi tudi za obsežna ortopedska dela oziroma amputacije udov.

Skratka, MORK nudi pomoč v vseh razmerah. Njegova nevtralnost in zadržanost sta mu omogočili, da je humanitarno pomagal žrtvam večine notranjih spopadov v tem stoletju.

Ko še ni bilo Rdečega križa in ženevskih konvencij, je bilo skoraj nemogoče ugotoviti, kaj se je zgodilo s pripadnikom oboroženih sil, ki je prišel v sovražnikove roke. Nihče ni mogle izvedeti, ali so ga našli mrtvega na bojišču ali je morda ranjen in leži kje na taborišču ali v bolnišnici. Med francosko-prusko vojno med letoma 1870-1871 pa se je to spremenilo. MORK je prepričal obe vojskujoči se strani, da sta mu dali sezname ranjenih in ujetih, ki sta jih imeli v rokah. S temi si je Odbor pomagal, da je odgovarjal na poizvedovanje zaskrbljenih sorodnikov in omogočal dopisovanje med

priporniki in njihovimi družinami. Ta preboj je pomenil začetek osrednje poizvedovalne agencije MORK-a.

Glavne naloge agencije v okviru operacij MORK-a so:

- zapisovati vse podatke, po katerih je možno prepoznati mrtve, ranjene ali pogrešane osebe, in jih sporočiti najbližjim svojcem,
- omogočiti dopisovanje med družinskimi člani, ki so jih dogodki ločili, druge komunikacije pa so pretrgane,
- poizkušati poiskati ljudi, ki jih pogrešajo ali o katerih sorodniki nimajo novic,
- izdajati razne vrste dokumentov, kot so potrdila o jetništvu ali smrti ter potne liste.

5.1.2.1 Katere humanitarne dejavnosti opravlja MORK

V korist žrtev oboroženih spopadov, notranjih nemirov in drugih primerov notranjega nasilja lahko MORK opravlja več dejavnosti, in sicer:

- dejavnost centralne poizvedovalne službe,
- obiskovanje oseb, ki jim je bila odvzeta prostost,
- akcije pomoči, in sicer v obliki hrane, graditev zavetišč, razdeljevanja šotorov, oblačil, nujne kmetijske in veterinarske pomoči (agronomsko znanje, razdeljevanje semen, kmetijskega in ribiškega orodja, zdravstvena oskrba živine),
- zdravstvene dejavnosti, kot so oskrba ranjencev (prva pomoč, evakuacija, zdravstvene in kirurška obravnava, ortopedija, nadomeščanje amputiranih udov z umetnimi), podpora obstoječim zdravstvenim službam (zdravila, oprema, organizacija in usposabljanje), voda in higiena (vodnjaki, črpalne naprave, prečiščevanje), prehrana (ocenjevanje pomanjkanja hrane in iskanje vzrokov za to),
- bogatitev znanja s širjenjem poznavanja mednarodnega humanitarnega prava in temeljnih načel.

5.1.2.2 Pogoji za priznanje društev Rdečega križa

Društvo ja lahko sprejeto v Mednarodno zvezo društev Rdečega križa, ko izpolnjuje vse pogoje. Mednarodne konference Rdečega križa so določile deset pogojev, ki jih mora izpolnjevati društvo (Dolenc, 1993, str. 17).

1. Društvo mora biti ustanovljeno na ozemlju neodvisne države, kjer velja ženevska konvencija za izboljšanje razmer ranjenih in bolnih pripadnikov oboroženih sil na bojišču.
2. Biti mora edino nacionalno društvo Rdečega križa v svoji državi. Voditi ga mora osrednje telo, ki je edino pristojno, da ga zastopa v stikih z drugimi enotami.

3. Uradno ga mora priznati zakonita vlada posamezne države na podlagi ženevskih konvencij. Le tako lahko postane prostovoljno društvo za pomoč, ki prispeva k dejavnosti javnih oblasti na človekoljubnem področju.
4. Imeti mora neodvisen status, ki mu omogoča, da deluje v skladu s temeljnimi načeli Gibanja mednarodnega Rdečega križa.
5. V skladu z ženevskimi konvencijami mora uporabljati ime in znak Rdečega križa.
6. Organizirano mora biti tako, da lahko v mirnem času opravlja statutarne naloge in se tudi sočasno pripravlja na njihovo izvajanje v primeru oboroženega spopada.
7. Delovati mora na celotnem območju posamezne države.
8. Upoštevati mora načelo nepristranskosti ter svoje prostovoljne člane in osebe zbirati brez ozira na raso, spol, razred, vero ali politično prepričanje.
9. Biti mora solidarno z drugimi sestavnimi deli Gibanja in sodelovati z njimi.
10. Pri svojem delu mora spoštovati in upoštevati temeljna načela Gibanja mednarodnega Rdečega križa kot tudi načela mednarodnega humanitarnega prava. (*Žnidaršič, 1976, str. 67*)

5.1.3 Načela mednarodnega Rdečega križa

Soglasno je bilo leta 1965 sprejetih sedem temeljnih načel gibanja mednarodnega Rdečega križa, ki jih poznamo še danes. Leta 1986 pa so na mednarodni konferenci Rdečega križa ponovno potrdili pomembnost načel, s tem da so jih vnesli v uvod statuta gibanja.

Načela mednarodnega Rdečega križa so torej:

a) HUMANOST

Iz tega načela izhajajo vsa druga načela. Mednarodno gibanje Rdečega križa, ki je nastalo zaradi pomoči ranjencev na bojišču glede na pripadnost, poizkuša v mednarodnem in nacionalnem pogledu preprečiti in olajšati človeško trpljenje v vsakršnih okoliščinah. Zavarovati želi življenje in zdravje ljudi ter zagotoviti spoštovanje človekovega dostojanstva. Po tem načelu spodbuja medsebojno razumevanje, prijateljstvo, sodelovanje in trajen mir med vsemi narodi.

b) NEPRISTRANOST

Po tem načelu ne gre za pomembnost narodnosti, rase, vere, socialnega položaja ali politične pripadnosti. Gibanje Rdečega križa poizkuša samo pomagati posameznikom glede na njihovo trpljenje, prednost imajo tisti, ki pomoč nujno potrebujejo.

c) NEVTRALNOST

Za ohranitev zaupanja se mora gibanje vzdržati kakršnih koli sovražnosti in se vedno izogibati sporom v zvezi s politiko, raso, vero in ideologijo.

d) NEODVISNOST

Gibanje je neodvisno. Nacionalna društva morajo s svojimi humanitarnimi dejavnostmi pomagati javnim oblastem in pri tem upoštevati zakone svojih držav. Vseeno pa je pri tem treba ohraniti neodvisnost, tako da lahko vedno delujejo po načelih gibanja Rdečega križa.

e) PROSTOVOLJNOST

Gibanje mednarodnega Rdečega križa je prostovoljno in nima dobičkonosnih namenov.

f) ENOTNOST

V vsaki državi je lahko le eno nacionalno društvo Rdečega križa. Odprto mora biti vsem in delovati na celotnem ozemlju.

g) UNIVERZALNOST

To pomeni, da imajo vsa nacionalna društva enake pravice in dolžnosti do medsebojne pomoči. Vsa društva imajo enak status, enake odgovornosti in dolžnosti in si vzajemno pomagajo. (*Žnidaršič, 1988, str. 93-94*)

5.2 UNICEF

UNICEF izvira iz angleščine in pomeni United nations international childrens emergency food, kar v našem jeziku pomeni Mednarodni fond Združenih narodov za nujno pomoč otrokom.

Gre torej za pomoč nesrečnim otrokom oziroma za dobrodelno delo za tiste, ki stradajo in potrebujejo pomoč.

5.2.1 Nastanek Unicefa

Začetki Unicef-a segajo v leto 1946. Na generalni skupščini Združenih narodov so 11. decembra 1946 ustanovili t.i. Mednarodni fond za pomoč otrokom oz. UNICEF.

Generalna skupščina OZN leta 1950 podaljša mandat UNICEF-a za tri leta, le-ta pa se potem usmeri v uresničevanje dolgoročnih programov v korist dežel v razvoju. Leta 1953 Generalna skupščina UNICEF-u podeli stalni status in tudi spremeni naziv organizacije. Besedi international (mednarodni) in emergency (nujna pomoč) odpadeta. Mednarodni fond za pomoč otrokom postane Sklad Združenih narodov za pomoč otrokom. Toda v celoti zadrži v svetu znano kratico UNICEF.

UNICEF so ustanovili, da bi pomagali otrokom v Evropi. Vendar je že leta 1953 UNICEF nudil pomoč vsem otrokom sveta, ne glede na rasno, versko ali politično pripadnost njihovih staršev. Tako je svojo pomoč začel deliti v hrani, obleki, zdravilih in knjigah otrokom v najrevnejših državah sveta, da bi vsaj malo ublažil njihovo trpljenje in deloma prispeval k njihovi boljši in srečnejši prihodnosti.

Leta 1965 je dobila mednarodna humanitarna organizacija UNICEF tudi Nobelovo nagrado za mir.

Sedež organizacije je v New Yorku. V Ženevi in Švici pa je Ženevski urad, ki sodeluje z nacionalnimi odbori v Evropi in tudi širše.

UNICEF je deloma neodvisni sestavni del Združenih narodov. Deluje v tesni povezavi z državami in lokalnimi vladami držav v razvoju, da bi skupaj ugotovili največje potrebe otrok na teh območjih in razvili postopke, s katerimi bi zadovoljili te potrebe.

Dodatno podporo dobiva UNICEF od nevladnih odborov oz. komitejev za UNICEF, ki delujejo predvsem v industrijsko razvitih državah.

5.2.2 Principi in metode delovanja

UNICEF ima v okviru OZN vlogo prave agencije za razvoj, ki poteka po strategiji otroške resolucije:

- otroka ne smemo opazovati ločeno od družine, zlasti matere,
- ne moremo ga izločiti iz njegovega okolja,
- poleg učenca, ki ga je treba poučevati, dojenčka, ki ga je treba zdraviti, potrošnika, ki ga je treba oskrbovati s hrano in obleko, obstaja človeško bitje, ki ga je treba opazovati v njegovi vsestranskosti. Pomembno je spodbujati njegov razvoj ob spoštovanju integritete, enotnosti.

Takšen je globalni pristop UNICEF-a. Sam torej zavzema mesto med ostalimi organizacijami Združenih narodov (kot so npr. UNESCO, FAO itd) v mednarodni strategiji razvoja.

UNICEF-ova specifična vloga torej temelji na nekaj enostavnih idejah:

- v procesu razvoja moramo upoštevati človeški faktor in ne gledati izključno z ekonomskega vidika,
- neprestano je treba poudarjati, da je otrok najboljše in najbolj zanesljivo vlaganje v prihodnost in da je treba spoštovati njegove osnovne pravice,
- opozoriti je treba tudi na to, da reševanje problemov v zvezi z otroki ne zahteva veliko vlaganj, ampak ukrepe splošnega značaja, ki so enostavni in razumljivi za vse.

5.2.3 Slovenski odbor za Unicef

Kot nevladna organizacija je bil slovenski odbor za UNICEF ustanovljen decembra 1993, pred tem je v Sloveniji deloval le vladni urad za sodelovanje z UNICEF-om. Ko je Slovenija postala polnopravna članica Združenih narodov, so v Sloveniji ustanovili nacionalni odbor, ki ga je priznal tudi sedež v New Yorku, podpisan pa je bil tudi sporazum o priznanju oz. sodelovanju. Slovenski odbor za UNICEF torej uresničuje cilje in naloge te organizacije na področju Slovenije.

Nacionalni odbor ima naslednje cilje:

- spodbuja javni interes in podporo za UNICEF in njegove programe,
- skrbi za zastopanje UNICEF-a in njegovega poslanstva za blaginjo otrok v svetu, in to ne glede na raso, vero, spol ali jezik,
- skrbi za zastopanje in izvajanje UNICEF-ovih programov,
- seznanja fizične in pravne osebe s pravicami otrok, ki izhajajo iz Konvencije o otrokovih pravicah in iz drugih veljavnih UNICEF-ovih dokumentov,
- spodbuja oblikovanje in spremljanje izvajanja programov v korist otrok v Sloveniji na ekonomskem, socialnem, zdravstvenem, izobraževalnem in drugih področjih.

Nacionalni odbor uresničuje svoje cilje zlasti tako, da:

- sodeluje z drugimi nevladnimi organizacijami, društvi in drugimi institucijami, seznanja fizične in pravne osebe s pravicami otrok, ki so zapisane v Konvenciji o otrokovih pravicah in drugih dokumentih UNICEF-a,
- spodbuja državne organe, da v svojih socialnih in ekonomskih programih v korist otrok upoštevajo in pospešujejo uresničevanje načrta akcij Svetovnega srečanja za otroke 1990 ter da po svojih močeh pomagajo otrokom v deželah v razvoju,
- pospešujejo vzgojno-izobraževalni program za razvoj in druge UNICEF-ove izobraževalne programe v šolah, mladinskih organizacijah in drugih organizacijah za otroke in mladino s pomočjo učiteljev in strokovnjakov, ki odločajo o vzgojno izobraževalnih programih,
- skrbi za stalen pretok informacij o delovanju UNICEF-a ter za prevajanje in publiciranje najpomembnejših UNICEF-ovih dokumentov, vključno z vsakoletnim poročilom o položaju otrok v svetu,
- zbira denarna sredstva za UNICEF ter v ta namen spodbuja Vlado Republike Slovenije in organizira akcije, kot so prodaja UNICEF-ovih proizvodov in druge akcije za zbiranje sredstev.

5.2.4 Unicef po svetu

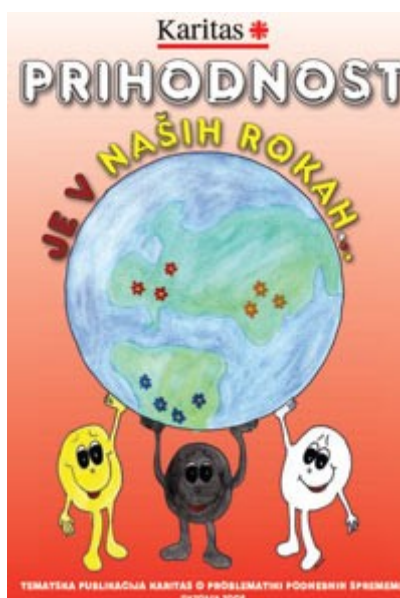
UNICEF je edina organizacija v okviru Združenih narodov, ki se ukvarja z otroki in skrbi za njihovo preživetje, zaščito in razvoj. Po letu 1950 je svojo pomoč razširil na države v razvoju in svoje programe zastavil dolgoročno in razvojno. Že več kot šestdeset let deluje v korist otrok in je pomagal že milijonom otrok po Evropi. Tudi danes zagotavlja otrokom v več kot 156 državah osnovno zdravstveno oskrbo, pitno vodo in sanitarije, ustrezno prehrano, izobrazbo in zaščito v posebno težkih okoliščinah.

UNICEF izvaja svoje programe tako v razvitih kot v nerazvitih državah. V manj razvitih državah delujejo njegovi uradi, v razvitih državah, kamor spada tudi Slovenija, pa kot nevladne organizacije delujejo nacionalni odbori.

Zelo pomembno je, da se krizne razmere hitro ugotovi in da se pomoč zagotovi čim prej. Pomembno je tudi, da gre za stalno prisotnost na terenu in usmerjenost k dolgoročnim razvojnim programom. Programe nujne pomoči se zagotavlja tudi v kriznih razmerah, kot so naravne nesreče in vojni spopadi, kjer gre za posebno pozornost potrebam otrok.

5.3 KARITAS V SLOVENIJI IN PO SVETU

Slika 1: Prihodnost je v naših rokah

Vir: Slovenska Karitas, 13.8.2009

Ker je po svetu veliko ljudi, ki potrebujejo takšno ali drugačno pomoč, obstaja tudi Karitas kot ena od dobredelnih organizacij, ki skuša pomagati. Tu gre predvsem za pomoč v obliki oblačil, zdravil, osnovnih živil ali kakšni drugi materialni obliki. Temelj delovanja Karitas pa je prostovoljno delo.

V Sloveniji se takšna dobrodela organizacija imenuje Slovenska Karitas, ki je opredeljena kot dobrodela ustanova rimskokatoliške Cerkve na Slovenskem. 1. maja 1990 jo je ustanovila tedanja Slovenska pokrajinska škofovska konferenca. Njen namen je, da uresničuje karitativno in socialno poslanstvo Cerkve. Je članica mednarodne in evropske Karitas, sprejema njena načela delovanja, usklajevanja in sodelovanja. Slovenijo povezuje z mednarodnimi in meddržavnimi nevladnimi organizacijami na dobrodelnem področju. Slovenska Karitas načrtuje akcije mednarodnega pomena, spremlja njihov potek in preverja njihove učinke. Sodeluje

tudi pri odpravljanju posledic naravnih nesreč in katastrof doma in po svetu ter podpira socialne projekte.

Njene dejavnosti so predvsem: pomoč socialno ogroženim otrokom in družinam, psihosocialna pomoč materam in ženskam v stiski, socialna rehabilitacija zasvojenih, sistem podpore azilantom, beguncem in brezdomcem ter dvig kvalitete življenja starejših, bolnih in invalidov.

Naloge Slovenske Karitas so:

- sodelovati z državnimi ustanovami, ki so pristojne za socialo,
- opozarjati na pomanjkljivosti v družbi, ki se tičejo socialnih zadev,
- pomagati proučevati in odpravljati socialne težave.

Kmalu po ustanovitvi Slovenske Karitas so bile v nadaljevanju ustanovljene še tri škofijske Karitas, in sicer Škofijska Karitas Ljubljana, Škofijska Karitas Koper in Škofijska Karitas Maribor. Seveda pa se je v nekaj letih ustanovilo kar 442 župnijskih, dekanijskih in območnih Karitas. Vedno več pa je prostovoljnih članov, ki s svojo dobrodelnostjo pomagajo in na različne načine podpirajo Karitas.

Prav tako kot v Sloveniji je pomoč - pravzaprav še bolj in še v večji meri - potrebna po svetu. Otroci po svetu živijo še v hujši revščini in umirajo zaradi bolezni, ki sicer niso smrtno nevarne, vendar ker nimajo ustreznih zdravil, njihova življenja ugašajo. Po svetu poleg najnujnejših osnovnih živil za preživetje zelo potrebujejo osnovno zdravstveno oskrbo, šolanje za otroke in možnost, da preživijo s svojim delom. Z zbranimi sredstvi pa se omogoča tudi izgradnja bivališč, saj nekateri živijo v nenormalnih okoliščinah.

Ponekod po svetu so razmere tako katastrofalne, da si tudi mi Slovenci ne bi smeli zatiskati oči. Takšne razmere so predvsem v Centralnoafriški republiki. V teh državah se predvsem borijo, da ljudje ne bi umirali zaradi tetanusa. Žalostno, vendar resnično je, da okoli 140.000 novorojenčkov in 30.000 mladih mamic na leto umre zaradi te bolezni, in to samo zaradi tega, ker je cepivo pri njih tako drago, da si ga ne morejo privoščiti. Organizacije sicer v vseh primerih poizkušajo pomagati in omiliti dejstvo, vendar je v večini primerov smrt neizbežna. Vsak prispevek ima sicer velik pomen, vendar so potrebe zelo velike.

5.4 ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE

Zveza prijateljev mladine je ena od najbolj razpoznavnih oblik društvenih organizacij. Je nevladna, prostovoljna, človekoljubna in neprofitna organizacija, katere cilji so dvig kakovosti življenja otrok, mladostnikov in družin, zastopanje in uveljavljanje njihovih interesov in potreb ter zaščita njihovih pravic.

Razpoznavna je po množici prostovoljcev, ki naj bi jih bilo več kot 10.000, neposredno vključenih pa po ocenah nekje 4.000. Njihovo delo, preračunano v denar, predstavlja približno 5.000.000 evrov letno. Pomembna odlika te organizacije pa je tudi mentorstvo oziroma dobra usposobljenost mentorjev za vodenje različnih

aktivnosti, krožkov, delavnic itd. Pod njenim okriljem je tudi ena od redkih delavnic, ki se ukvarja z otroškim počitnikovanjem. Vsako leto letuje v kolonijah (po navadi ob morju) približno 25.000 otrok.

Deluje že od leta 1953 in postaja vedno bolj nepogrešljiva v sodobno organizirani civilni družbi. Njeno delovanje temelji na razvijanju vrednot prostovoljnega dela in negovanju dobrih medčloveških odnosov. S svojim delovanjem krepi glas otrok in mladine ter prispeva k oblikovanju otrokom, mladostnikom in družinam naklonjenega javnega mnenja.

Temeljna načela delovanja organizacije:

- spoštovanje vrednot življenja otrok, mladostnikov in družin,
- prostovoljno delo,
- neprofitnost,
- strpnost do drugačnih,
- odprtost delovanja in povezovanja s sorodnimi neprofitnimi, prostovoljnimi organizacijami,
- nestransko delovanje.

Zveza prijateljev mladine Slovenije s socialnimi in humanitarnimi programi zbira in posreduje pomoč otrokom iz socialno ogroženih družin, otrokom iz enoroditeljskih družin z nizkimi prejemki, talentiranim otrokom, ki jim materialno stanje v družini ne omogoča razvoja talenta, in omogoča brezplačno letovanje otrok.

Ta nevladna in prostovoljna organizacija skupaj s podporo ljudi, podjetij in drugih institucij omogoča uresničitev nekaterih želja otrok in družin. Najlepše je videti nasmejane otroke, ki s svojim iskrenim nasmehom pokažejo, kako zelo so hvaležni za kakršno koli pomoč.

5.5 ŽENSKA SVETOVALNICA

Dejavnost ženske svetovalnice je psihosocialna pomoč ženskam z izkušnjo nasilja, spolne ali druge oblike zlorabe, ženskam z motnjami hranjenja ter je krizni center za ženske. Od oktobra 1994 obstaja kot formalno in samostojno društvo. Deluje javno in opozarjajo na družbene okoliščine, ki pogosto pogojujejo stiske žensk. Bori se proti različnim oblikam diskriminacije žensk in se zavzema za pravice žensk.

Ženskam v stiski zagotavlja brezplačno svetovanje, zagovorništvo, informacije o pristojnostih javnih služb in pomoč pri organizaciji skupin za samopomoč.

V Ženski svetovalnici poizkušajo:

- zagotoviti prostor, kamor se ženske v stiski lahko obrnejo po pomoč oz. informacije,
- zagotoviti podporo pri njihovih lastnih odločitvah,
- s pomočjo svetovalke poiskati možnosti za spreminjanje življenjske situacije žensk,

- organizirati delovanje skupin za ženske z motnjami hranjenja in omogočiti tudi vključitev svojcev pri sodelovanju,
- omogočiti ženskam prostor, kjer se počutijo varno in lahko brez zadržkov govorijo o svojih težavah,
- spodbujati, podpirati in nuditi pomoč pri organizaciji različnih oblik pomoči in samopomoči.

Ženske, ki se zatečejo po pomoč v žensko svetovalnico, lahko dobijo naslednje vrste pomoči:

- svetovanje,
- podporo pri organizaciji novih projektov in skupin za samopomoč,
- uporabnice se lahko pridružijo kot prostovoljke v svetovalnici ,
- kreiranje ženskega prostora,
- podporo projektom, katerih nosilke so uporabnice.

Osnovna dejavnost ženske svetovalnice je psihosocialno svetovanje ženskam, ki poteka skozi vse leto. Svetovanje lahko poteka po telefonu, pisno ali osebno, in sicer kot:

- enkratni pogovor;
- svetovanje na krajše obdobje (ženska prihaja predvidoma tedensko v krajšem obdobju, v katerem s svetovalko predelujeta konkretnejše in manj kompleksne probleme);
- kontinuirano svetovanje na daljše obdobje (ženska prihaja kontinuirano skozi daljše časovno obdobje, v tem času osvetli več problematičnih področij v svojem življenju, s svetovalko poskušata najti načine za izboljšanje njenega položaja ter razumevanja situacije);
- nekontinuirano svetovanje na daljše obdobje (ženska se s svetovalko občasno srečuje skozi daljše časovno obdobje, ko začuti potrebo, da bi se o čem želela pogovoriti).

5.6 HUMANITARNO DRUŠTVO SLOVENIJE

Tako po svetu kot tudi v Sloveniji so kljub prizadevanjem prisotni revščina, poplave, požari, gospodarske krize, brezposelnost in drugo. Pomagati ljudem, pa je veliko dejanje. Pomoči so potrebni mnogi, eni v večji meri in drugi v manjši.

Humanitarno društvo Slovenije je društvo, ki je bilo prav tako ustanovljeno z namenom pomagati ljudem v stiski. Preko tega društva lahko ljudje po svojih močeh pomagajo. V društvu delujejo ljudje, ki sprejemajo osnovna ali materialna sredstva od ljudi, ki teh stvari ne potrebujejo in jih podarijo, društvo jih nato posreduje ljudem, ki ta sredstva potrebujejo za boljše življenje.

To društvo deluje predvsem v vseh večjih mestih, kot so Ptuj, Maribor, Murska Sobota, Ljubljana, Koper, Novo mesto, Velenje itd., in išče humanitarne člane, ki bi na kakršen koli način lahko pomagali.

Ni nujno, da pomoč vedno pride v denarju, ljudem včasih lahko pomagamo tudi na kakšen drug način. Po Sloveniji organizirajo tudi dobrodnele akcije (npr. topli obrok hrane na dan, delitev oblek in obutve), s katerimi pomagajo tistim, ki so na robu življenjskega minimuma.

Moto njihovega delovanja je homo-homini-homo, torej, človek- človeku - človek. Vsaka pomoč je vedno dobrodošla. Ljudje si moramo pomagati med sabo, če je le v naših močeh, pa naj gre za denar, oblačila, hrano ali kaj drugega. Nikoli ne veš, kdaj boš pomoč tudi sam potreboval.

5.7 AMNESTY INTERTNATIONAL SLOVENIJE

Amnesty International, ustanovljena leta 1961 v Londonu, je globalno gibanje 2,2 milijona ljudi, ki spreminjamo svet. To je od vlad, političnih strank, gospodarskih interesov, ideologij in religij neodvisno in nepristransko gibanje posameznikov, ki si prizadevajo zaščititi človekove pravice po svetu. Amnesty International se pri svojih raziskavah in ukrepih osredotoča na preprečevanje in odpravo hudih zlorab človekovih pravic. To so pravice do telesne in duševne celovitosti, svobode vesti in izražanja ter pravica do nediskriminacije.

Amnesty International (AI) osvešča ljudi na več načinov:

- promovira zavedanje o pomenu vrednot, vsebovanih v Splošni deklaraciji človekovih pravic in drugih mednarodnih dokumentih s tega področja;
- ljudi skuša seznaniti, da mora imeti vsakdo zaščitene vse človekove pravice;
- vlade spodbuja k ratifikaciji in uveljavljanju mednarodnih sporazumov s področja človekovih pravic;
- izvaja projekte učenja človekovih pravic;
- spodbuja vlade in ostala politična telesa (kot denimo oborožene opozicijske skupine), pa tudi nevladne organizacije, skupine, podjetja, finančne institucije in posameznike, naj podpirajo ter spoštujejo človekove pravice.

Prav tako se AI osredotoča na preprečevanje hudih kršitev človekovih pravic, kot sta npr. diskriminacija in poseganje v fizično in duševno integriteto ter v svobodo vesti in izražanja.

Dejstvo, da država odgovornih za kršitve človekovih pravic ne privede pred roke pravice, spodbuja krog nasilja ter nadaljnje zlorabe, žrtvam pa odvzame pravico do tega, da se kršitelje kaznuje. Spopadanje z nezakazovanostjo je pomemben korak v gradnji družbe, v kateri se človekove pravice varuje in spoštuje. V takšni družbi ne obstaja rutinska praksa zlorab, z osamljenimi primeri kršenja, če do njih pride, pa se oblasti spopadejo takoj in učinkovito.

Amnesty International opozarja tudi na nujnost spoštovanja osnovnih človekovih pravic beguncev, notranje razseljenim osebam, migrantom in pretihotapljenim ljudem kot tudi tistim, ki se znajdejo v rokah trgovcev z belim blagom. Glede beguncev pa še posebej izpostavlja nujnost spoštovanja načela njihovega nevrčanja v države, v katerih jim grozi kršenje njihovih človekovih pravic.

Ker prihaja do diskriminacije žensk in nasilja do žensk, je treba preprečiti tudi takšne kršitve pravic. Med hujšimi kršitvami velja izpostaviti posilstva v vojni (in tudi sicer), obrezovanje ženskih spolnih organov, nasilje v družini, umori zaradi prizadete časti (moškega) ter tihotapljenje v okviru trgovine z ljudmi (predvsem mladih deklet z namenom spolnega izkoriščanja).

AI poizkuša razkriti kršitve človekovih pravic natančno in hitro. Sistematično in nepristransko raziskuje dejstva v posameznih primerih kršitev ter vzorce kršitev. Ugotovitve AI so objavljene. Člani, podporniki in osebje AI pa preko akcij mobilizirajo javni pritisk na vlade in ostale kršitelje z vztrajnimi zahtevami, naj se kršitve prenehajo. Raziskovalni center AI je Mednarodni sekretariat AI v Londonu, kjer je zaposlenih več kot 300 ljudi in približno sto prostovoljcev iz več kot 50 držav. Njihovi nalogi sta zbiranje podatkov o domnevnih kršitvah človekovih pravic po vsem svetu in priprava poročil o teh kršitvah.

6 HUMANITARNA POMOČ

Področje humanitarne pomoči postaja vedno bolj zahtevno zaradi vedno večjega števila prosilcev. Vsekakor pa ima humanitarna pomoč pomembno vlogo in gre za dobrodelno dejavnost skozi vse leto.

Posamezne aktivnosti, ki jih mesta v naši državi izvajajo, so predvsem:

- razdeljevanje pomoči posameznikom in družinam,
- redni mesečni prehranski paketi območnega združenja Rdečega križa (OZRK),
- prevzem in razdeljevanje prehranskih paketov TUŠ in pralnega praška ter paketov sklada FIHO iz dobave RKS dvakrat letno,
- prevzem in razdeljevanje prehranskih artiklov iz dobave RKS oziroma intervencijskih zalog EU,
- pomoč pri plačilu položnic,
- reševanje posebnih primerov posameznikov in družin,
- brezplačno letovanje otrok na Debelem rtiču dva do trikrat letno,
- spomladanski izlet za redne prejemnike humanitarne pomoči,
- novoletna prireditev za otroke iz socialno ogroženih družin v decembru,
- prednovoletno kosilo za redne prejemnike humanitarne pomoči;
- urejanje skladišča za humanitarno pomoč na Partizanski c. 1 (dve lokaciji);
- individualno svetovanje prejemnikom humanitarne pomoči.

6.1 ČLANKI

6.1.1 Aktualni dogodki po svetu

Članek: V Evropi pohabljenih na tisoče žensk

Svetovne organizacije, kot so WHO, UNICEF in Združeni narodi, se že več let borijo proti pohabljanju žensk z obrezovanjem. Toda tradicija, ki ženske oz. deklice spreminja v dosmrtno invalide, ostaja še vedno trdno zakoreninjena.

Takšna dejanja so v večji meri prisotna predvsem v Afriki, Egiptu, Somaliji, Sudanu in Etiopiji, kjer je obrezanih več kot 90% žensk. Ta problem pa se razširja tudi v ZDA, Kanadi, Avstraliji in Evropi. Tu priseljenci in begunci nadaljujejo s to stoletno tradicijo.

Če je ženska v teh državah neobrezana, je za druge umazana in izobčena. Antropologi poizkušajo razumeti, zakaj je ta tradicija tako trdoživa in ne izginja. Razlog se skriva predvsem v moških, saj so oni poglavarji in lastniki v svoji družinah in si ženske podrejajo na vse mogoče načine. V rokah imajo nadzorovanje ženske

spolne vloge. Najbolj žalostno pa je ravno to, da ženske ne nasprotujejo takšnemu dejanju, saj so v nasprotnem primeru nezaželeni. Če se ne podredijo tej tradiciji, jih nihče noče za ženo, družba pa jih izloči zaradi nečistosti.

Kljub velikemu prizadevanju je obrezovanja še vedno veliko. Svojo žalostno zgodbo opisuje v knjigi Puščavska roža pisateljica Waris Dirie, ki je tudi sama ambasadorica Združenih narodov za človekove pravice.

Žalostno je to, da kaj takega sploh obstaja na svetu. Velika večina žensk pri tem dejanju tudi podleže bolečinam, saj v nekaterih državah niti ne morejo poskrbeti za dekleta, ampak mora sama potrpeti in počakati, da bolečina mine. Če preživi, je za svoj narod čista in si lahko priskrbi moža.

Počasi se ljudi opozarja na takšna dejanja in poizkuša to tudi preprečiti. Vendar kljub prizadevanju je takega grozovitega dogajanja še vedno preveč.

Članek: Otroci bi radi živeli. Pozabljeni od sveta

Centralnoafriška republika v glavnem mestu Bengui ima tako katastrofalne razmere, da si pred njimi nihče ne bi smel zatiskati oči. Na tisoče otrok in mladih mamic umre za boleznijo tetanus.

UNICEF in Pampers se skupaj borita, da življenja v tej državi ne bi več ugašala zaradi tetanusa. Pri nas se ob besedi tetanus nihče ne ustraši, saj imamo za to cepivo, ki nas rešuje. Toda v teh državah, ki so tako revne, je zgodba čisto drugačna, zelo žalostna, nimajo namreč denarja za enega od najbolj cenjenih cepiv. Ženske in otroci zaradi tetanusa umirajo v hudih bolečinah. Razmere so v teh državah zares grozljive, saj umre več kot 140.000 novorojenčkov in 30.000 mladih mamic, ki jim ne morejo pomagati.

Za njihovo podeželsko življenje je značilna hiša iz sušene blatne opeke, v kateri se stiska več kot deset ljudi. Nimajo pitne vode in niti prostora za življenje. Najhuje pa je, da si ne morejo privoščiti zdravnika in ženske po porodu hitro zapustijo bolnišnice, ker ne morejo plačevati bivanja in tudi ne cepiva, ki bi jim rešilo življenje.

Sami si niti ne moremo predstavljati, kakšno grozo doživljajo ti ljudje. Najbolj od vsega pa so ubogi otroci in ženske, ker živijo v takšnem stanju. Vsakršna pomoč je vedno dobrodošla in ravno humanitarne organizacije poskušajo vsaj zmanjšati število žrtev s svojo pomočjo.

Članek: V potresu v Italiji najmanj 150 mrtvih

Slika 2: Potres v Italiji

Vir: Tiera Internet portal, 13.4.2009

Hud potres šeste stopnje po Richterjevi lestvici je 6. aprila 2009 prizadel Rim in njegovo okolico. Središče potresa je bilo v deželi Abruzzo, približno 85 kilometrov severovzhodno od Rima. Po poročanju naj bi bilo najhuje v L'Aquili, srednjeveškem mestu s 60.000 prebivalci. Zrušile so se številne stavbe in študentski domovi, poleg tega tudi cerkvena kupola. Mesto je bilo v hipu polno ruševin, kar je videti tudi na sliki 3.

V potresu je umrlo najmanj 290 ljudi, 1.500 je ranjenih. Med žrtvami so bili tudi otroci. Zrušenih je bilo več tisoč stavb in ljudje so tako ostali brez strehe nad glavo. Slovenija je svojo pomoč Italiji ponudila v obliki skupine reševalnih psov, izurjenih za iskanje zasutih v ruševinah. Pri reševanju je sodelovalo več kot 4.000 reševalcev, ki so s psi med ruševinami iskali morebitne preživele. Prav tako pa je svojo pomoč italijanskemu Rdečemu križu ponudil Rdeči križ Slovenije.

Za vse, ki so ostali brez strehe nad glavo, pa so zagotovili šotorišče, kjer so lahko namestili 16.000 do 20.000 ljudi.

Kaj je zapisano v naši usodi, ne more nihče vedeti. Ko se najmanj zavedaš, lahko ostaneš brez vsega. Ljudje v Rimu so prav gotovo doživeli šok, od katerega se še dolgo ne bodo opomogli. Iz vseh koncev so izražali sožalja in pošiljali pomoč. Nekatere so žive potegnili iz ruševin, drugi žal niso imeli te sreče in so podlegli poškodbam. Število žrtev je veliko in najbolj žalostno je zopet to, da so med njimi tudi nesrečni otroci.

Kmalu po potresu je v Italiji začelo tudi deževati in močno pihati, kar je stanje še poslabšalo. Več kot 20 tisoč ljudi, ki so našli zatočišče v šotorskih naseljih v L'Aquila in okolici, je pestil mraz. Na pomoč jim je priskočila civilna zaščita, ki jim je dodelila odeje in peči. Območje pa je še vedno nevarno zaradi popotresnih sunkov.

6.1.2 Aktualni dogodki po Sloveniji

Članek: En sonček za vse

Zveza Sonček je skupaj s podjetjem 3L pripravila akcijo in presenetila otroke s posebnimi potrebami. Na Debelem rtiču sta jim omogočila zabavo. Sodelovali so tudi otroci iz obalnega in celjskega društva za cerebralno paralizo.

V sklopu akcije Wenice Kids in Zveze Sonček za boljše življenje otrok s posebnimi potrebami je podjetje 3L, d.o.o, ki je tudi slovenski zastopnik znamke Wenice Kids, podaril otrokom pri Zvezi Sonček skupno tisoč kosov oblačil iz kolekcije F2 – modna in udobna oblačila za otroke s posebnimi potrebami. Ta donacija je bila izvedena na društvih iz Zveze Sonček v Murski Soboti, Mariboru, Novem mestu, Ljubljani, Kranju in Celju.

Najbolj se pomoči razveselijo ravno otroci. Njihov nasmeh ob pomoči je neprecenljiv. Vsaka pomoč otrokom je zelo dobrodošla, še posebej, če gre za otroke s posebnimi potrebami. Čeprav so drugačni, jih ne smemo gledati z drugačnimi očmi, ampak jim moramo nuditi prav toliko kot ostalim, saj si to tudi zaslužijo. Vsakemu takemu dejanju pa so hvaležni tudi njihovi starši.

Otrok je kot knjiga, v katero pišemo in iz katere beremo. Je sonce, ki si zasluži sijati. Odrasli smo tisti, ki jim lahko pomagamo, jih učimo in jim dajemo zavetje. Ne smemo jih razlikovati, ampak moramo enakovredno vsem zagotavljati pomoč, ki jo potrebujejo.

Članek: Otrok v varni hiši

Varna hiša Celje skrbi za otroke, ki trpijo zaradi zlorab, zanemarjanja, trpinčenja in različnih čustvenih problemov. Namen svetovalcev te varne hiše je ugotoviti takšno stanje in otroke napotiti k ustreznemu strokovnjaku.

Temeljne naloge pri delu z otroki v Varni hiši Celje je oceniti problem in situacijo, načrtovanje strategije, osnovno diagnosticiranje čustvenih motenj in problemov ter pomoč materam pri celoviti skrbi za otroke, izboljševanje kakovosti življenja družine ter ustvarjanje pogojev za razvoj otrokovih telesnih in duševnih sposobnosti. Otrokom, ki so v takšni situaciji, nudijo strokovno pomoč. Strokovno delo lahko poteka skupinsko - v obliki delavnic in šole za starše - ali individualno, slednje poteka v obliki psihosocialne podpore otrokom, priprave stikov z očetom, zagovorništva, vzpostavljanja kvalitetnega dialoga med materjo in otrokom, svetovalnih pogovorov z materjo o starševski vlogi ter organizacije kvalitetnega preživljanja prostega časa.

Ko v varno hišo sprejmejo mater in otroka, jima zagotavljajo oskrbo in spremljajo njuno življenje skozi ves čas bivanja. Ponavadi prideta nemočna in tam jima poizkušajo dati posebno varnost in pomoč. Svetovalci jima pomagajo predelovati izkušnje z nasiljem, ju učijo nenasilnih vedenjskih vzorcev in ju podpirajo pri spoprijemanju z novo življenjsko situacijo.

Veliko je družin, ki trpijo zaradi nasilja, a ker se vse dogaja za štirimi stenami, o tem ne ve nihče. Najbolj od vseh pa poleg matere seveda trpijo otroci. Ko pridejo dejanja že tako daleč, da mati ne vidi drugega izhoda, vzame otroke in poizkuša sebe in otroke zavarovati pred fizičnim nasiljem očeta in moža. Varne hiše pa jim v tako težkih trenutkih nudijo uteho in pomoč. Otrok je na začetku zbežan in niti ne dojame, kaj se sploh dogaja in zakaj je zdaj samo z enim od staršev. Mati pa v takem trenutku ni dovolj močna, da bi izpolnila otrokova pričakovanja in mu odgovorila na vsa vprašanja. V takem primeru so tu svetovalci varne hiše, ki poizkušajo navezati pristne, tople in prijateljske odnose. Sem sodi tudi veliko pogovorov in iger, s pomočjo katerih se otroku poizkuša odgovoriti na nešteta vprašanja in mu ne preveč boleče razložiti nastalo situacijo. Ko se ta faza uspešno zaključi, se poskuša otroku vzpostaviti stike z očetom. Matere pa se spodbuja, opogumlja in pripravlja, da prevzamejo samostojno vlogo enostarševske družine v odnosu do otroka.

Cilj vsega tega je preprečiti nasilje in otroku pomagati pozabiti, kaj se je dogajalo doma, da lahko živi srečno otroško življenje. Seveda se nič ne da narediti na hitro in je treba postopoma otroka pripraviti na stike z očetom in na ločitev staršev. Svetovalci vedno poskušajo narediti vse, da jim pomagajo. Mati pa mora biti dovolj močna, da dokončno spozna, da nasilje ni izraz ljubezni.

6.1.3 Območno združenje Rdečega križa Kočevje

Območno združenje Rdečega križa Kočevje deluje na območju občin Kočevje, Kostel in Osilnica, kjer skrbi za občane in lajša njihove stiske.

KRVODAJALSTVO

Za človeški organizem je kri nenadomestljivo zdravilo in je lahko vsakdo med nami potencialni prejemnik krvi, zato si lahko pomagamo le ljudje med seboj. V Sloveniji je medsebojna pomoč v okviru Rdečega križa prerasla v gibanje, ki temelji na globokem humanizmu in zavezanosti k solidarnosti do sočloveka, ki potrebuje kri. Krvodajalstvo temelji na načelu anonimnosti prostovoljnosti in brezplačnosti. Krvodajalec/krvodajalka je lahko vsaka zdrava oseba med 18. in 65. letom starosti, ki ima najmanj 50 kilogramov telesne teže. Ženske lahko darujejo kri vsake štiri mesece, moški pa vsake tri mesece, če izpolnjujejo zahtevane zdravstvene kriterije. Darovanje krvi oziroma transfuzija je varna oblika pomoči, saj je vsaka doza krvi testirana na povzročitelje prenosljivih bolezni z namenom, da se prepreči možna okužba bolnika z okuženo krvjo darovalca. Tako so krvodajalci lahko le zdravi ljudje, ki pred vsakim darovanjem krvi na Zavodu RS za transfuzijsko medicino opravijo še pregled pri zdravniku. Območno združenje Rdečega križa Kočevje je z bogatimi izkušnjami dobro organizirana in uspešna organizacija, ki pripravlja in organizira

krvodajalske akcije na območju Kočevja, Kostela in Osilnice skozi vse leto, hkrati pa redno sodeluje z Zavodom za transfuzijsko medicino in organizira krvodajalske akcije v skladu s potrebami zdravstva po krvi.

V primeru dodatnih potreb zdravstva po sveži krvi in krvnih pripravkih območno združenje RK Kočevje organizira tudi dodatne izredne krvodajalske akcije, saj je skrb za zdravje in pomoč pri ohranjanju življenj njihovo osnovno vodilo na področju organizacije prostovoljnega, brezplačnega in humanega krvodajalstva.

SOCIALNA IN HUMANITARNA POMOČ

Socialna in humanitarna dejavnost je ena izmed pomembnejših dejavnosti, ki se jo izvaja s konkretno materialno pomočjo ljudem, ki so se znašli v materialni stiski.

Območno združenje RK Kočevje nudi materialno pomoč, pomoč brezdomcem, obiske in srečanja starejših ter zbiranje sredstev.

Materialno pomoč nudi s prehranskimi paketi, pralnim praškom in higienskimi pripomočki. Z oblačili in obutvijo pomaga posameznikom in družinam, ki so v stiski, brezposelnim, osebam brez statusa in vsem, ki živijo v pomanjkanju in so v socialni ali kakšni drugi stiski. Posreduje tudi rabljeno opremo in pohištvo. Njihov namen je ublažiti materialno stisko in socialno izključenost. Od leta 2006 pa razdeljuje tudi hrano iz intervencijskih zalog.

Brezdomcem pomaga s toplim obrokom. V zimskem času pa brezdomci dobijo tudi oblačila, odeje in higienske pripomočke. Ob različnih družabnih dogodkih in praznikih (velika noč in novo leto) brezdomce tudi obdarijo in jim omogočijo druženje in izmenjavo informacij.

Prav tako območno združenje Rdečega križa Kočevje pomaga tudi starejšim. S tem vzpostavlja aktivno življenje starejših in zmanjšuje njihovo izključenost. Starejše obiskujejo doma in v domovih za starejše občane z namenom ublažiti občutek osamljenosti in izključenosti. Starejšim in nemočnim pa območno združenje RK Kočevje pomaga tudi s prehranskimi paketi in ob praznikih z darilnimi paketi.

6.2 OSEBNA POMOČ

Sama izredno cenim ljudi, ki pomagajo. Takšno dejanje se mi zdi neprecenljive vrednosti. Ob pisanju diplomske naloge sem se tudi malo zamislila in poskušala ugotoviti, ali sem kdaj tudi sama naredila kaj v smislu humanitarnosti. Menim, da je vsaka, tudi najmanjša pomoč dobrodošla, zato pomagam po svojih močeh. Ljudje, ki se znajdejo v stiski, so hvaležni prav za vse.

Sama sem nekoč sodelovala v humanitarni akciji zbiranja oblačil, ki je bila organizirana s pomočjo območnega združenja Rdečega križa Kočevje. Prav tako kot po celotni Sloveniji tudi v naši občini prihaja do nesreč. Dobro se spomnim, da je pred nekaj leti ravno v naši okolici neki družini pogorela hiša. V trenutku so ostali brez vsega. Hvala bogu so zahvaljujoč dobrim ljudem in s pomočjo Rdečega križa danes spet oskrbljeni z najnujnejšim in so hvaležni darovalcem, prav gotovo pa se z grenkobo še spominjajo tistega dne. Posameznik seveda ne more narediti dovolj, da bi pomagal, čeprav je to verjetno želja mnogih ljudi, zagotovo pa lahko prispeva vsaj kanček k izboljšanju.

Ker prepevam v dekliškem pevskem zboru, sem imela priložnost, da smo pred kakšnim letom na podlagi humanitarnosti osrečili starejše v domu za starejše občane v Kočevju. Poleg nas je bilo še nekaj drugih nastopajočih. S petjem in igro smo polepšali dan starejšim in jim prinesli nekaj veselja v srca.

7 ZAKLJUČEK

Humanitarno pravo je zelo obsežno, v svoji diplomski nalogi pa sem ga vseeno poskušala na kratko in čim bolj razumljivo predstaviti. Predvsem sem hotela večji poudarek oziroma pozornost nameniti humanitarnosti. Vemo, da je humanitaren tisti, kdor nudi pomoč. Po svetu kot tudi pri nas pa je veliko ljudi, ki so pomoči potrebni.

Humanitarno pravo je eden izmed najstarejših delov mednarodnega prava, ki vključuje mednarodno humanitarno pravo in mednarodno pravo človekovih pravic. Pri tem pa moramo biti pozorni na razlikovanje, saj se mednarodno humanitarno pravo uporablja v času oboroženega spopada in okupacije, medtem ko se mednarodno pravo človekovih pravic uporablja tako v mirnem času kot v času oboroženega konflikta.

Pri spopadih je vedno prihajalo tudi do kršenja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kar je samo po sebi nezakonito. V diplomski nalogi tako obravnavam tudi zaščito vojnih žrtev, h kateri stremijo štiri ženevske konvencije. Ker gre za kršitev človekovih pravic, nekaj besed namenjam tudi pomenu človekovih pravic in pravu o le-teh. Pomembni so tudi mednarodni pravni dokumenti o teh pravicah.

Seveda pa imajo pri besedi humanitarnost in tako tudi pri humanitarnem pravu velik pomen tudi humanitarne organizacije. S svojo dobroteljnostjo pomagajo socialno šibkejšim. V diplomski nalogi sem obravnavala Rdeči križ, Karitas, Unicef in nekaj drugih humanitarnih društev in organizacij, ki poskušajo pomagati ljudem v stiski in zmanjšati zlorabe. Ugotovila sem, da se pomoč pri nas ali v tujini bistveno ne razlikuje. Razlika je predvsem v številu ljudi, ki so pomoči potrebni, ter v načinu pomoči. Cilj vsake humanitarne organizacije, ne glede na to komu pomaga, je nuditi pomoč, podporo in poskušati zmanjšati ponovno zlorabo ali socialno stisko.

V času ustvarjanja svoje diplomske naloge sem spremljala tudi aktualne dogodke, tako pri nas kot po svetu. Neprijetnih dogodkov je bilo med letoma 2008 in 2009 veliko, vsi so me ganili, nekateri pa še posebej. Opisala sem nekatere in z njimi skušala dokazati, da je pomoč v takih primerih močno prisotna, saj pomagajo tako posamezniki kot humanitarne organizacije s svojimi akcijami. Nekaj besed sem namenila tudi območnemu združenju Rdečega križa Kočevje, ki pomaga ljudem v okolici Kočevja, kjer tudi sama živim.

V nesreči se ljudje združijo in si med seboj pomagajo, kar je edino pravilno, ker nikoli ne veš, kdaj boš pomoč potreboval sam.

V letu 2009 vse bolj občutimo humanitarno krizo, zato ni čudno, da se spremembe poznajo tudi na področju humanitarnega prava. V Rdečem križu in Karitasu se je tako število prosilcev povečalo za petino. Hkrati pa je tudi na policah humanitarnih organizacij vse manj blaga, saj podjetja vedno manj darujejo. Zaradi krize so se zmanjšale plače in vse več je odpušcanja delavcev.

Nastanek gospodarske krize je najbolj prizadel predvsem revnejše v državi. Gospodarska kriza počasi vodi tudi do humanitarne katastrofe, kajti vedno več bo ljudi, ki bodo potrebovali pomoč, vendar jih bo, žal, premalo, ki bi jo lahko dajali.

V teh časih mnogi ljudje iščejo domačnost, usmiljenje in ljubezen bližnjega. Marsikaj od tega skušajo najti pri Rdečem križu, Karitasu in drugih človekoljubnih organizacijah ter seveda tudi v Cerkvi. Škof Kapellari je dejal, da je Rdeči križ humanitarna velesila, simbol svetovne skupnosti Rdečega križa pa da je znamenje križa v rdeči barvi, tj. barvi krvi in srca. In prav srce je v humanitarnosti nadvse pomembno.

LITERATURA IN VIRI

LITERATURA:

1. DOLENC, Anton. Ženevske konvencije o zaščiti žrtev vojn. Inštitut za sodno medicino. Medicinska fakulteta, Ljubljana, 1989.
2. JAMBREK, Peter. PERENIČ, M. Varstvo človekovih pravic, razprave, eseji in dokumenti. Mladinska knjiga, Ljubljana, 1988.
3. CAVALIERI, PAOLA. Živalsko vprašanje za razširjeno teorijo človekovih pravic. Knjižna zbirka Temeljna dela, Ljubljana, 2006.
4. ŽNIDARŠIČ, Ivica. O nastanku in razvoju mednarodne organizacije Rdečega križa, Rdeči križ pri nas. Republiški odbor Rdečega križa Slovenije, Ljubljana, 1976.
5. ŽNIDARŠIČ, Ivica. Rdeči križ za humanizem, razvoj in mir. Rdeči križ Slovenije, Ljubljana, 1988.
6. PETRIČ Ernest. Mednarodnopravno varstvo narodnih manjšin. Zložba obzorja, Maribor, 1977
7. KAVČIČ, Igor. GRAD, F. Ustavna ureditev Slovenije, četrta spremenjena in dopolnjena izdaja. GV Založba, Ljubljana, 2007.
8. TURK, Danilo. Temelji mednarodnega prava. GV Založba, Ljubljana, 2007.
9. ŽOKALJ, J. Mednarodno običajno humanitarno pravo v notranjih oboroženih spopadih (diplomska naloga). Ljubljana, 2006.
10. RIEF, David. Humanitarnost v krizi. Knjižna zbirka Krt, Ljubljana, 2004.
11. (ČP, 1995) Človekove pravice, Zbirka mednarodnih dokumentov I. del Univerzalni dokumenti 1995. Društvo za združene narode za Republiko Slovenije, Ljubljana.
12. Dokumenti človekovih pravic z uvodnimi pojasnili. Inštitut za sodobne družbene in politične študije, Ljubljana, 2002.

PRAVNI VIRI:

1. Zakon o humanitarnih organizacijah (ZHO). Uradni list RS 98/2003
2. Zakon o Rdečem križu. Uradni list RS 7/93
3. Splošna deklaracija človekovih pravic in ostalih mednarodnih standardih s področja človekovih pravic. Ur. list RS, št. 106/2002
4. Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic n temeljnih svoboščin ter njeni protokoli. Ur. list RS, št. 7-41/1994, 33/1994,
5. Mednarodna konvencija o zaščiti vseh oseb pred prisilnim izginotjem. Ur. list RS, št. 113/2003

REVIJE:

1. KVAS, Suzi. Otrok v varni hiši. Glasilo Društva varnega zavetja Kočevje. Januar 2008, letnik III, številka 1,2,(5), str. 2-3.
2. V Evropi pohabljenih na tisoče žensk. Revija Jana. 26.2.2008. str. 7
3. En Sonček za vse. Revija Jana. 15.7.2008. str. 23
4. Otroci bi radi živeli. Pozabljeni od sveta. Revija Jana. 14.10.2009. str. 31

INTERNET:

1. Unicef po svetu. URL = »http://www.unicef.si/main/unicef_po_svetu.wlqt« .13.10.2008
2. Rdeči križ Slovenije in njihove humanitarne akcije. URL = »<http://www.rks.si>« .13.10.2008
3. Slovenska Karitas. URL = »<http://www.karitas.si>« .13.10.2008
4. Humanitarne akcije pri nas in v tujini (forum). URL= » <http://dn.mojforum.si/dn-forum-7.html> » .13.10.2008
5. Spletna stran Humanitarnega društva Slovenije. URL = » <http://www.humanitarno-drustvo-slovenije.si/> » .13.10.2008

6. Organizacija združenih narodov (prosta enciklopedija). URL = » <http://sl.wikipedia.org/wiki/OZN>«.13.10.2008
7. Zveza prijateljev mladine in njihovi programi. URL = »<http://sl.zpms.si/>«.13.10.2008
8. Konvencija o otrokovih pravicah (OZN). URL = »<http://www.varuh-rs.si/index.php?id=105> ».13.10.2008
9. Ukaz o razglasitvi zakona o humanitarnih organizacijah (ZHO). URL => <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200398&stevilka=4367>«.14.10.2008
10. Društvo za pomoč odvisnikom od nedovoljenih drog piše o nasilju in vrstah nasilja. URL= « <http://arsvitae.si/sl/page/view/Nasilje>«.1.3.2009
11. About United Nations Development Fund for Women. URL = »<http://www.unifem.org/about/brochure.php>«.13.10.2008
12. Caritas-Europa, You can stop corruption. URL = »www.caritas-europa.org/code/en/hp.asp«.14.10.2008
13. Amnesty International. URL = »<http://www.amnesty.si>«.14.10.2008
14. Članek: V potresu v Italiji najmanj 27 mrtvih. URL= <http://www.triera.net/novica.php?id=A1192763>«.7.4.2009
15. Članek: L'Aquila po potresu. URL = »<http://24ur.com/novice/svet/po-potresu-se-dez-in-mraz.html>«.13.4.2009
16. Prosta enciklopedija, Genocid v slovenskem pravu. URL= «<http://sl.wikipedia.org/wiki/Genocid>«.7.4.2009
17. Zloraba prava (Avtor: Prof. dr. Miro Cerar). URL=«http://www.ius-software.si/Novice/prikaz_clanek.asp?id=42160&Skatla=17«.7.4.2009
18. Razstava: Prihodnost je v naših rokah. URL = «<http://www.karitas.si/podnebne/index.php>«.5.8.2009

SEZNAM SLIK

KAZALO

SLIKA 1: Prihodnost je v naših rokah.....	37
SLIKA 2: Potres v Italiji.....	45

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

MORK – Mednarodni odbor Rdečega križa

OZN – Organizacija združenih narodov

ZN – Združeni narodi

WHO – World Health Organization (Svetovna zdravstvena organizacija)

UNICEF – The United Nations Children's Fund
(Organizacija Združenih narodov za otroke)

UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Culture Organizations
(Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo)

FAO - Food and Agriculture Organization of the United Nations
(Organizacija za prehrano in kmetijstvo pri OZN)

OZRK – Območno združenje Rdečega križa

URS – Ustava Republike Slovenije

AI - Amnesty International

UR.l: RS – Uradni list Republike Slovenije

t.j. – to je

čl. – člen

str. – stran

RKS – Rdeči križ Slovenije

t.i – tako imenovani

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

Izjavljam, da je diplomsko delo Humanitarno pravo v celoti moja avtorska stvaritev in dovoljujem objavo tega dela na spletni strani.

Podpis:

Lektorica diplomskega dela: Marjana Štern